Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак

1925 йилдан чиқа бошлаган

Туркистон

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1996 йил 13 ноябрь Чоршанба.
№ 82 (14380)

КОНФЕРЕНЦИЯ ЯКУНЛАНДИ

Лондонда «Ўзбекистон бизнесга чорлайди» деб номланган конференция ўз ишини муваффақиятли якунлади.

Анжуманда мамлакатимиз делегациясига раҳбарлик қилган Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари, Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси раиси Виктор Чжен йиғилганларни республикамизда амалга оширилаётган иқтисодий ва ижтимоий ислоҳотлар жараёни билан яқиндан таништирди.

Буюк Британия Ташқи ишлар вазири ўринбосари доктор Лиам Фокс конференция иштирокчиларини қизғин қутлади.

Шуни айтиш кераккки, «Би-Эй-Ти», «Мередит Жонс», «Морган», ва «Лонро» компаниялари, «Кало Холдинг» корпорацияси, «Нортон Роуз» сугурта компанияси, «Браклайз Банк» ҳамда шу каби кўплаб молиявий ва ишлаб чиқариш муассасалари аллақачон ўзбек ишбилармонларининг яқин ҳамкорига айланган. Конференцияда сўзга чиққанлар Ўзбекистонда чет эл сармоядорлари учун яратилган қулай шароитлар мавжуд алоқалари равнақининг ишончли гарови эканлигини яна бир бор эътироф этдилар.

«Банк тизими», «Хорижий инвестициялар» каби муҳим мавзуларга учрашув ва суҳбатлар ташкил қилинди. Унда ўзбекистонлик ва британиялик мутахассислар ўзларининг ўзбек бозоридаги тажрибалари билан яқиндан ўртоқлашиш имконига эга бўлдилар.

Анжуманда нафақат Буюк Британия, балки Европа, Америка ва Осиё мамлакатлари ишбилармон доиралари вакиллари ҳам фаол иштирок этди.

Беруний Олимов,
«Жаҳон» ахборот агентлиги мухбири.
Лондон шаҳри

МАЛАЙЗИЯДА ТАҚДИМОТ МАРОСИМИ

Ўзбекистон-Малайзия муносабатлари тарихи яна бир воқеа билан бойиди: Куала Лумпурнинг муҳташам «Федерал» меҳмонхонаси мажлислар залида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли», «Ўзбекистон. Бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли», «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китобларининг тақдимоти бўлди.

Тақдимот маросимида Малайзия вазирликлари, йирик компаниялар, банклар раҳбарлари, ишбилармонлар, сармоядорлар, жамоатчилик вакиллари, журналистлар ҳозир бўлишди.

Ўзбекистон давлат матбуот қўмитаси раиси Рустам Шоғуломов Ўзбекистон Президентининг ҳар учала китоби ҳақида йиғилганларга атрофлича маълумот берди.

— Жўғрофий нуқтаи назардан қараганда, мамлакатларимиз бир-биридан жуда йироқ, — деди тақдимот маросимида сўзга чиққан Малайзия маданият, санъат, туризм ишлари вазири жаноб Сабаруддин Чик. — Аммо талай муштарак жиҳатларимиз борки, улар бизни ҳар-биримизга яқинлаштиради.

Ўзбекистон ҳам, Малайзия ҳам мустамлакачилик асоратини кўрган қисматдош давлатлар. Бахтимиз шундаки, биз икки мамлакат халқлари тарихнинг масъулиятли лаҳзаларида ўзимизни йўқотиб қўймадик. Истиқлолга эришиб, эркин тараққиёт йўлига чиқиб олдик.

Ўзбекистон ҳам, Малайзия ҳам табиий бойликлари, ақлзаковат салоҳиятига таяниб, тез суръатлар билан ривожланаётганини бугун бутун дунё эътироф этмоқда.

Президент Ислом Каримов жанобларининг Осиё-тинч океани ҳавзаси мамлакатларига расмий сафарлари давомида бизнинг давлатимизга ҳам ташриф буюришлари, Малайзия Бош вазири Маҳатхир Бин Муҳаммад жанобларининг Ўзбекистонга ташрифи савдо, иқтисодий, маданий алоқаларимиз мустаҳкамланишига замин яратди. Бугунги тадбир ҳам мана шу эзгу мақсадларга хизмат қилиши шубҳасиз.

Ислом Каримовнинг китобларини мутолаа қилиш асносида Ислом Каримов менда ҳам давлат арбоби, ҳам назариётчи, ҳам амалиётчи сифатида катта таассурот қолдирди, — дея давом этди жаноб Сабаруддин Чик. — Ўзбекистон раҳбари иқтисодий, ижтимоий ва сиёсий-ҳуқуқий ислоҳотлар истиқболига равшан назар ташлайди. Ислом Каримовнинг таъкидлашича, истиқлол ва тараққиёт дастурини амалга ошириш жараёнида авваламбор, иқтисодий барқарорликни таъминлаш, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнларини чуқурлаштириш, товар ишлаб чиқариш, хизмат соҳасида чинакам рақобат муҳитини яратиш керак. Буларнинг барчаси иқтисодиётни сифат жиҳатидан янги босқичга кўтаради, жаҳон иқтисодий тизимига қўшилиш жараёнини тезлаштиради.

Ислом Каримовнинг ижтимоий-сиёсий барқарорликни таъминлашга доир мулоҳазаларини жуда тўғри ва ўринли деб биламан. Ёш давлат учун бу айниқса ҳаёт-мамот масаласидир.

Китоб саҳифаларида таълим-тарбия, аждодларингиз қолдирган моддий, маънавий бойликларни асраб-авайлаш хусусида катта жонкуярлик билан айтилган фикрлар ҳам борки, бу Ўзбекистон раҳбарининг илм-фан, маданият, маънавиятнинг чинакам ҳомийси эканлигидан далолат беради.

Ислом Каримов асарлари Малайзия миллий кутубхоналаридан муносиб ўрин олиб, юртдошларимизнинг Ўзбекистон ҳақидаги тасаввурини янада бойитишига ишончим комил.

Тақдимот маросимида кўплаб сармоядорлар, ишбилармонлар, иқтисодчилар ҳам сўзга чиқиб, Ислом Каримов китобларидан олган таассуротларини ўртоқлашдилар.

Малайзия китобхонларини қизиқтирган саволларга жавоблар берилди.

Муҳаммад РАҲМОН
(ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ БЕЛЬГИЯГА ЖЎНАБ КЕТДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 12 ноябрь куни Бельгия Қироллиги Бош вазири Жан Люк Дехаеннинг таклифига биноан расмий ташриф билан ушбу мамлакатга жўнаб кетди.

— Бельгия, гарчанд, жуғрофий жиҳатдан катта ҳудудга эга мамлакат бўлмаса-да, жаҳондаги энг ривожланган унта давлатдан бири, — деди Президент Ислом Каримов сафар олдидан журналистларга берган интервьюсида. — Шу боис, Ўзбекистон билан бу мамлакат ўртасидаги ҳамкорликнинг тараққий топиши республикамиз ҳамда Европа Иттифоқини янада яқинлаштиради. Сафаримиз давомида Бельгия Қироллиги билан ўзаро алоқаларни ривожлантириш, жумладан, экспорт ва импорт маҳсулотларига икки томонлама солиқ солмаслик, банклараро муносабатларни йўлга қўйиш, Тошкент билан Бельгия авиакатновини ташкил этиш каби муҳим ҳужжатлар имзоланади.

Тошкент аэропортида Президент Ислом Каримовни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, Бош вазир У. Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Б. Ғуломов, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов кузатиб қолди.

(ЎзА).

ТАРАҚҚИЁТ ОМИЛЛАРИ

Маълумки, ижтимоий-иқтисодий тараққиётимизнинг белгиловчи омили бозор иқтисодиётига ўтишдир. Бозор иқтисодиёти эса, ўз-ўзидан кириб келувчи ҳодиса эмас — унинг пойдеворини яратиш, ва ривожлантира бориш лозим. Шу маънода Ўзбекистонда эркин иқтисодий ҳудудларни (ЭИҲ) ташкил этиш ҳақидаги Қонуннинг кучга кирганлиги ва бу соҳада тегишли ишларнинг бошланиб кетгани республика ҳаётидаги муҳим қадамлардан бири бўлди.

Хўш, эркин иқтисодий ҳудуднинг ўзи нима? Ривожланган мамлакатларда у қандай йўлга қўйилган? Ундан бизнинг иқтисодиётимизга, халқимизга қандай наф келиши мумкин?

Бу саволларга куни-кеча Конрад Аденауэр фондининг ташаббуси билан ўтказилган йиғилишда тўлиқ жавоб олиш имкони бўлди. Мазкур давра суҳбати «Эркин иқтисодий ҳудудлар ва Ўзбекистон тараққиётида товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар Палатасининг роли» мавзуига бағишланиб, унда турли мамлакатлардан келган меҳмонлар, мутахассис ва олимлар ҳамда журналистлар иштирок этдилар.

Семинарда Конрад Аденауэр фондининг минтақавий вакили жаноб Вольфганг Шрайбер ва Ўзбекистон товар ишлаб чиқарувчилари ва тадбиркорлари Палатаси раиси Анвар Йўлдошевлар Ўзбекистон шароитида ЭИҲни яратиш шарт-шароитлари ва мавжуд муаммолар ҳақида маъруза қилдилар. Қирғизистонлик меҳмон, Бишкек, Эркин иқтисодий ҳудуди директорининг биринчи ўринбосари Н. К. Жаманкизовнинг ЭИҲ бўйича «қирғиз тажрибаси» ҳақидаги чиқиши ҳозир бўлганларда катта қизиқиш уйғотди. Жонли мулоқот, савол-жавоблар бўлди.

Семинар ташкилотчилари мазкур учрашувнинг «Ўзбекистон Республикаси тараққиётида журналистиканинг роли» мавзуида ўтказилган қатор семинарларнинг якуни сифатида ўтказилаётганини, Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислоҳотлар, хусусан, эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этишда журналистлар фаолияти ниҳоятда муҳим аҳамият касб этишини таъкидлаб, уларнинг фаоллигини ошириш, маҳаллий органлар билан бирга яқиндан иш олиб бориш истагини билдирдилар.

Семинарнинг иккинчи қисми Ўзбекистонда туризм соҳасининг аҳволи, уни ривожлантириш муаммолари, эркин иқтисодий ҳудудларда сайёҳлик мавзуига бағишланиб, шу масалалар бўйича суҳбат ва мунозара бўлди.

«Жаҳон» ахборот агентлиги.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЧКИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги зиммасига олган халқаро даражадаги мажбуриятларини амалда бажармоқда. Кейинги йилларда Европа мамлакатларига Тожикистон Республикасидан ниҳоят кўп миқдорда гиёҳванд моддаларини қонунсиз равишда юборишга ҳаракатлар қилинмоқда.

Шу йилнинг 9 ноябрь куни Тожикистон Республикаси фуқаролари 23-сонли Душанбе-Москва поездининг проводниги бўлиб ишловчи шахслар Мирзо Самиев, Нодир Шаббозов ва Устабурхон Поёндоевлар ўзлари хизмат қилаётган вагонларнинг шиплари ва бошқа яшириш мумкин бўлган жойларига жами 106 килограмм кучли гиёҳванд модда қорадори (опий)ни сотиш мақсадида Россия Федерациясининг Москва шаҳрига олиб кетаётганларида Ўзбекистон Республикаси ИИВ Транспортдаги ички ишлар идоралари ходимлари томонидан аниқланиб қўлга олиндилар.

Гиёҳванд моддаларини қонунсиз равишда олиб кетаётган ушбу шахсларга нисбатан жиноий иш қўзғатилиб, улар қамоққа олиндилар. Ҳозирда тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

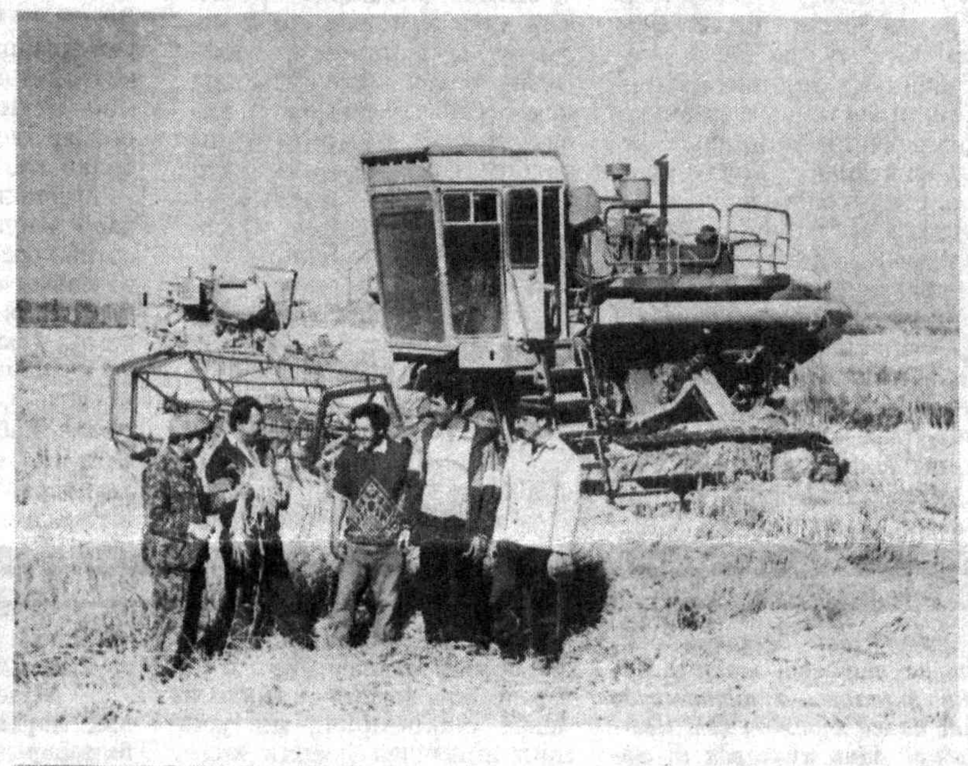

Бекобод райони шоликорлик ижара хўжалиги азаматлари шоли етиштириш ва уни йиғиб-териб олиш мавсумини кўнгилдагидек якунладилар.

Суратларда илғор шоликорлар: Ориф Ўлмасов, Сергей Губко, Муҳаммад Абдурасулов, Собир Эргашев, Абдурасул Олтмишев.

К. Ўлмасов суратлари.

ДУНЁ ТЎЛСА ҚУВОНЧЛАРГА

— «Камолот»дан қўнғироқ қилишди:

«Ёзиш шартмас, иштирокчи бўлинг. Ёшлар куни муносабати билан байрам дастури ўтказмоқчи эдик».

Бизда шиор бор: айтилган жойга бор, айтилмаганга...

Соат кечки 6.00. Оқшом пардасини ёпган. Фақат кўча чироғидан йўл чароғон. «Камолот»да эса... Ёшлар дегани шунақа бўлади-да...

Дастур бошловчи биринчи иштирокчини эълон қилиши билан қарсагу ҳуштакбозлик бошланди. (Ҳайрият ҳаммамиз ёшлар, бошқалар бўлгандами?)

Саҳнанинг безаклари, санъаткорларнинг чиқишлари, бугун оддий кун учун концерт қўйилмаётганидан дарак бериб турибди. Табриклар ҳам бундан далолат...

Навбат «Тошкент» гуруҳига текканидаёқ даврани ёшлар эгаллади. Бир-биридан чиройли рақслар ижро этилди. Соат миллари анчага бориб қолган бўлсада «Камолот»нинг байрам концертида янграётган қўшиғу куйларнинг чеки йўқ...

Биз «Четдаги» одам бўлиб бу даврани кузатдик ва фақат ҳавас билан. Баъзилардек қурол-яроғ ичида эмас, бир бурда нонга зор бўлиб эмас, ота-онамиз бағридан юлиниб эмас, тинчгина, хотиржам байрамимиз — Жаҳон ёшлари кунини нишонлаётганимизга яратганга шукрлар, ташкилотчиларга иштирокчилар номидан раҳматлар айтдик.

Ўз мухбиримиз ЛАЙЛО.

АНДИЖОН: «КАМОЛОТ» ОДИМЛАРИ

Содиқжон ЮСУПОВ,
Ўзбекистон Ёшларининг «Камолот» жамғармаси Андижон вилоят бўлимининг раиси.

Ўтган қисқа вақт ичида вилоятимизнинг барча шаҳар ва туманларида жамғарманинг бўлимлари, жойларда 428 та жамоатчилик марказлари тузилди.

Вилоят ҳокимлигининг дастлаб, жамғарманинг вилоят бўлими фаолияти учун зарур шароитлар яратиш бўйича қабул қилган қарорлари дастурий вазифаларимизни бажариш учун кенг йўл очиб берди.

Мазкур қарорларда жамғарманинг вилоят бўлимига моддий томондан ёрдам кўрсатиш, бино, алоқа масалаларини ҳал қилиш ҳамда Устав вазифаларини ва бошқа дастурий мақсадларини амалга оширишда ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш зарурлиги алоҳида уқтириб ўтилди. Шундай ёрдам ва имкониятлар туфайли қисқа муддатда жамғарманинг вилоят, шаҳар, туман бўлимлари ташкилий жиҳатдан шаклланди, масъулиятли ва жонкуяр кадрлар, мутахассислар ишга жалб қилинди, моддий техника базаси яратилди.

Ўрни келганда айтиш керакки, жамғарманинг Республика Бошқаруви томонидан ҳудудий бўлимлари фаолиятига алоҳида эътибор берилиши, улар томонидан ташкил этилаётган самарали тадбирлар, фаолият йўналишларини белгилаб олишга ташкилий, услубий ишларини такомиллаштиришга катта ёрдам бермоқда.

Маълумки, долзарб вазифаларимиздан бири ёшларни иш билан таъминлаш. Шу мақсадда турли йўналишлар бўйича 21 та кўп тармоқли фирма ва кичик корхоналар ташкил қилинди. Улар томонидан шу кунга қадар 57 янги ишчи ўринлари яратилди. 70 дан ортиқ ёшлар мавсумий иш билан таъминланди. Шундай мақсад билан вилоятимиздаги ҳар бир шаҳар, туманларда жамғарманинг ҳудудий бўлимлари ва меҳнат биржалари ҳамкорлигида «Бўш иш ўринлари» ярмаркаси ўтказилди. Ушбу тадбирда вилоят бўйича 6000 дан зиёд ёшлар иштирок этиб, улардан 941 таси ишга, ўқишга. 221 таси шогирдликка берилди.

Албатта, жамғармамиз ўз олдига қўйган вазифа ва мақсадларини мутасадди ва ҳомий ташкилотларсиз амалга ошира олмайди. Қолаверса, Президентимиз Жиззах, Сирдарё ва Наманган вилоят кенгашларидаги нутқларида ҳокимликлар билан бирга, маҳалла оқсоқоллари, хотин-қизлар кенгашлари, жамоатчиликнинг бошини қовуштириш, ёш авлоднинг маънавий камолоти ва жисмоний соғлигини таъминлаш барчамизнинг диққат марказимизда бўлиши лозимлигини таъкидлаб ўтди.

Шундан келиб чиқиб биз ёшлар тарбияси ва уларнинг меҳнатга алоқадор барча давлат органлари ва ташкилотлари, йирик корхоналар, жамоат ташкилотлари ҳамда жамғармалар билан комплекс ҳамкорлик шартномалари тузмоқдамиз. Вилоят рўзномасида ҳар ойда «Камолот» саҳифаси, вилоят телевидениесида «Камолот» студиялари ташкил этиб, режаларимиз ва тадбирларимиз тўғрисида тарғибот ишларини олиб бормоқдамиз.

Бундан ташқари, жамғарманинг шаҳар Андижон бўлими қошида «иқтидорли болалар академияси» ташкил қилинди. «Зукко ва истеъдодли ўсмирлар» клуби ўз ишини бошлади. Фаолиятимизнинг бу йўналиши бўйича олийгоҳлар, ўрта махсус ва ҳунар-техника билим юртлари билан махсус тадбирлар ишлаб чиқилмоқда.

Келгусида ногирон ёшлар марказларини ташкил қилиб, уларнинг қобилияти, имкониятига яраша ҳунар ўргатиш, фойдали меҳнатга жалб қилиш ниятимиз бор. Жойларда, жамоатчилик марказларида ёшларимизнинг истак ва қизиқишларини ҳисобга олган ҳолда «Ёшлар гурунглари»ни ташкил қилмоқчимиз.

Қисқа қилиб айтганда, Давлат ва ҳуқуқ дастурлари ва ислоҳотларини мустаҳкамлашда бевосита иштирок этишда ёшларимизни барпо этилаётган демократик давлатда ўз ўринларини топишга кўмаклашиш ҳаммамизнинг энг асосий вазифамиздир.

ПОКИСТОНДАГИ АҲВОЛ

Покистонда мамлакат Президенти Ф. Легари ва у томонидан ҳокимиятдан четлаштирилган собиқ Бош вазир Беназир Бхутто ўртасидаги қарама-қаршилик кучайиб бормоқда.

Легари ўз кўрсатмаси билан Бхутто тарафдорлари назорат қилиб турган, Синд провинциаси қонун чиқарувчи йиғилишини тарқатиб юборди. Ҳокимиятдан четлаштирилган Бхутто Олий Судга ариза тайёрламоқда ва суд орқали Президентнинг унга нисбатан ҳаракати қонунга зид эканлигини исботламоқчи. Бу ҳақда Рейтер агентлиги хабар берди.

ПРЕЗИДЕНТ САЙЛАНДИ

Грузиянинг собиқ автоном вилояти бўлган Жанубий Осетияда Людвиг Чибиров президент этиб сайланди. Грузия Олий Кенгаши 1990 йилда ушбу ҳудуднинг автоном мақомини бекор қилган эди. Сайловда қатнашган олти нафар номзод ичидан Чибиров 65 фоиз овоз олди. У шу вақтгача Жанубий Осетия Олий Кенгаши раиси лавозимида ишлаётган эди. Грузия Президенти Эдуард Шеварнадзе сайлов қонунга зид эканлиги айтди.

РЕАКТОР ЁПИЛАДИ

Украина Бош вазири Павел Лазаренко Чернобиль атом станциясидаги биринчи реактор батамом ёпилишини маълум қилди. Бу ҳақда халқаро ахборот агентликлари хабар тарқатишди. Шунадй қилиб 1999 йил ёпилиши кутилаётган учинчи реакторгина ишламоқда.

ҲАРБИЙЛАР ИСТЕЪФОГА ЧИҚАРИЛДИ

Босниядаги Серб Республикаси Президенти Б. Плавшич республика қўшинларининг бош қўмондони генерал Ратко Младични истеъфога чиқарди, деб хабар беради «наша борба» газетаси. Босния сербларининг янги ҳукумати Белград билан қалин алоқада бўлган ва бўйсунишни истамаётган генерал Здравко Тошмир, генерал Милан Гверо ва бошқа ҳарбийларни ҳам вазифаларидан бўшатди. Янги штаб бошлиғи этиб генерал Перо Чолич, унинг ўринбосари қилиб эса генерал Драган Йосипович тайинланди. Франс-Пресс агентлигининг хабар беришича Младич штаби генералнинг истеъфосидан норози. Рейтер агентлигининг хабарига қараганда Парламент генералларни истеъфога чиқариш ҳақидаги ҳукумат қарорларини қўллаб-қувватлаган.

МИЛОШЕВИЧ БМТ ҚЎШИНЛАРИНИ СЛОВЕНИЯДА ҚОЛИШИНИ СЎРАМОҚДА

Франс-Пресс агентлигининг хабар беришича БМТнинг шарқий Словениядаги маъмурияти раҳбари Жак Клейн билан Сербия Президенти Слободан Милошевич ўртасида бўлиб ўтган учрашувда, Милошевич регионда БМТ мандатини яна бир йилга узайтиришни илтимос қилган. Шарқий Словения серблар қўлларида ушлаб турган Хорватиянинг бир қисмидир. Бундай илтимоснома БМТнинг Хавфсизлик Кенгашига ҳам юборилган.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЛЮТА БИРЖАСИДА

Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида 1996 йил 12 ноябрда бўлиб ўтган савдода Ўзбекистон Республикасининг хорижий валютада операцияларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган банклари иштирок этди.

Сотув ҳажми 26,79 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Бир АҚШ долларининг қиймати 48,10 сўм даражасида қайд этилди.

Ваколатли банклар эркин муомаладаги нақд валютани айирбошлаш шахобчалари орқали сотишда уларнинг сотиш ва харид қилиш қийматини талаб ва таклифдан келиб чиққан ҳолда мустақил равишда белгилайдилар. Валютани аҳолидан сотиб олишда воситачилик ҳақи олинмайди.

ЁШЛАРГА БАҒИШЛАНДИ

Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятидаги ўрни ва мавқеи тобора мустаҳкамланиб бораётганини юртимизнинг оловқалб ёшларисиз тасаввур этиш мумкин эмас. Республика ёшларининг «Камолот» жамғармасида бўлиб ўтган йиғилиш эса Бутунжаҳон ёшлар кунига бағишланди.

Йиғилишни кириш сўзи билан Жамғарма Бошқаруви раисининг биринчи ўринбосари Муқимжон Қирғизбоев очди. Шундан сўнг сўзга чиққанлар бугунги кунда ёшлар фаолияти, республикадаги ижтимоий-иқтисодий жиҳатлардаги иштироки ҳақида батафсил маъруза қилдилар. Тадбирнинг бадиий қисмида таниқли хонандалар Юлдуз Абдуллаева, Замира Қулабдуллаевалар ҳамда «Мўтти» қизиқчилар театри қатнашчиларга олам-олам завқ улашди.

Мазкур тадбир ҳақида «Туркистон»нинг келгуси сонида батафсил ҳикоя қиламиз.

Расмий ташриф

ЎЗБЕКИСТОН — БЕЛЬГИЯ: ҲАМКОРЛИК ИСТИҚБОЛЛАРИ

12—14 ноябрь кунлари Узбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов расмий ташриф билан Бельгияда булади

Бельгия Қироллиги Европанинг шимолиғарбида жойлашган. Ҳудуди — 30,528 минг кв. км., чегараларининг умумий масофаси — 1,445 км. Бу мамлакатда француз, нидерланд (фламанд) ва немис тиллари давлат тиллари ҳисобланади.

Пойтахти — Брюссель (1 млн. киши). Йирик шаҳарлари — Антверпен (468 минг киши), Льеж (195 минг киши), Гент (230 минг киши), Шарлеруа (207 минг киши).

Федератив давлат бўлган Бельгия конституцион парламент монархияси ҳисобланади. Давлат бошлиғи — қирол. Бельгия қироли — Альберт Иккинчи. Ижроия ҳокимият қирол ва ҳукумат тарафидан амалга оширилади, улар парламент олдида масъул.

Бельгия дунёнинг энг ривожланган мамлакатлари сирасига киради. Саноат тараққиетининг юксак техникавий даражаси жаҳон бозорида Бельгия маҳсулотларининг рақобатта бардошли бўлишини таъминлайди. Янги технологияни қўллаш, Бельгия саноат потенциалининг асосини ташкил этувчи кичик ва ўрта корхоналарни қўллаб-қувватлаш хорижий сармояларни жалб этишга ёрдам беряпти.

Бор-йўғи 3 фоиз аҳолигина қишлоқ хўжалиги билан машғул (ҳар бир деҳқон 80 кишини боқади). Қишлоқ хўжалиги асосини ўрта ва кичик фермер хўжаликлари (улар 90 мингга) ташкил этади, бир хўжаликнинг ўртача майдони 15 гектар. Чорвачилик қишлоқ хўжалигининг етакчи соҳаси ҳисобланади, у жами қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг 70% ини беради. Маҳсулотнинг кўпчилик турлари бўйича ишлаб чиқариш ички эҳтиёжни 1,5—2 баравар қоплайди.

Бельгия муҳим савдо ва коммуникация йўллари кесишган ерда жойлашган. Мамлакатнинг жаҳон савдосидаги улуши 2,7% ни ташкил этади. Экспортда автомобилсозлик маҳсулотлари етакчи ўринни (экспорт умумий миқдорининг 16,3% ини) эгаллайди. Бельгиянинг асосий шериклари — Европа Ҳамжамияти мамлакатлари, ташқи савдо оборотининг 70% и улар зиммасига тушади.

Мамлакатда француз, нидерланд, немис тилларида 50 ка яқин кундалик газета ва 6 махсус молиявий-иқтисодий нашр чоп этилади. Радио ва телевидение икки мустақил йўналишга бўлинган, уларда дастурлар француз ва нидерланд тилларида олиб борилади.

Бельгия Ўзбекистон мустақиллигини 1991 йил 31 декабрида тан олди. 1993 йилдан бошлаб Брюсселда Ўзбекистон Элчихонаси фаолият кўрсатяпти. Тошкентда Бельгия Қироллиги Элчиси аккредитация қилинган. Элчихоналар очилиши билан икки мамлакат ўртасидаги муносабатлар янада такомиллашди. 1995 йил майида Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазири А. Комилов билан Бельгиянинг ташқи иқтисодий алоқалар вазири, бир пайтнинг ўзида ташқи ишлар вазири вазифасини ҳам бажарган Р. Урбен билан учрашуви бўлиб ўтди. Ҳозирги пайтга келиб томонлар тарафидан икки мамлакат ташқи ишлар вазирликлари ўртасида Қўшма декларация, икки тарафлама солиқ солишнинг олдини олиш ва ҳаво йўллари тўғрисидаги Битимлар тасдиқланган. Сармоя ёткизишни рағбатлантириш ва ўзаро ҳимоя қилиш ҳамда илмий-техникавий ҳамкорлик тўғрисидаги Битимлар тайёрланяпти.

Шу йилнинг июнида Бельгиянинг собиқ ташқи савдо вазири, сенатор Р. Урбен бошчилигидаги Бельгия Қироллиги ҳукумати ва тадбиркорлари вакиллари Ўзбекистон Республикасига келиб кетди. Ҳайъат Тошкентда бўлган пайтида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳамда республиканинг бошқа раҳбарлари билан учрашувлари бўлиб ўтди. Шунингдек, Ўзбекистон-Бельгия бизнес-семинари ҳам ўтказилди, унда Бельгия ва Ўзбекистон тадбиркорлари савдо-иқтисодий муносабатларни ривожлантириш масалалари бўйича фикр алмашдилар.

Ўзбекистон Бельгияга рангли металлари ва бошқа маҳсулотлар етказиб бераётган бўлса, Бельгиядан Ўзбекистонга фармацевтика маҳсулотлари, шу жумладан, дори-дармонлар ҳамда гиламлар, жундан қилинган товарлар олиб келиняпти.

1996 йилнинг дастлабки тўққиз ойи мобайнида мамлакатларимиз ўртасидаги товар айирбошлаш 68,2 млн. АҚШ долларини ташкил этди, бу ўтган йилнинг худди шу давридаги кўрсаткичга қараганда 17,1 марта кўп. Ўзбекистонда қурилиш ускуналари, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш соҳасида Бельгия сармояси иштирокида ташкил этилган талай қўшма корхоналар фаолият кўрсатяпти. Булар ичида «Ассекон Лтд», «Целлюлоза интерпрайз», «Бутрик Лтд.» ва бошқалар бор. Бельгиянинг яна уч фирмаси — «Луис Дрейфус Коттон Н. В.», «Делойт энд Туш Си-Ай-Эс», «Электр алоқа бўйича халқаро жамият (СИТА)» Тошкентда ўз ваколлигини очди.

1994 йил февралида Бельгияга Ўзбекистон вилоятлари ва туманлари ҳокимлари ҳайъати бориб келди. Сафар жараёнида тўқимачилик дастгоҳлари, йигирув ва пардозлаш машиналари, гилам тўқиш саноати учун ускуналар тайёрловчи, сутни қайта ишлаш ва шу кабилар билан машғул бир талай Бельгия фирмалари вакиллари билан музокаралар олиб борилди.

Ўз навбатида Ўзбекистонга Люксембург шаҳзодаси — Жан бошчилигида Бельгиянинг йирик компанияси — «Коминко» раҳбарлари ҳам келиб кетди. Шаҳзодани Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов қабул қилди. Компания ва мамлакатимиз корхоналари ўртасида қўшма лойиҳаларни амалга ошириш бўйича ишлар бошлаб юборилди.

Маданий ва инсонпарварлик соҳаларидаги икки томонлама алоқаларни эслатиб ўтмаслик мумкин эмас. Ўзбекистон Бельгиянинг бирордарлашган шаҳарлари ўртасидаги алоқаларни кенгайтириш борасида ишлар олиб бориляпти.

Тўқимачилик саноати, мева-сабзавот маҳсулотлари, пахта чиқитларини қайта ишлаш, сақлаш ва жўнатиш, қадоқланган ашёлар чиқариш бўйича қўшма корхоналар тузиш, шунингдек, Ўзбекистонда Бельгия фермерларининг қорамолларни парвариш қилиш ва гўшт-сут маҳсулотларини қайта ишлаш бўйича, қурилишдаги, фармацевтика саноатидаги тажрибаларини жорий этиш Ўзбекистон — Бельгия муносабатларининг янада истиқболли йўналишлари ҳисобланади. Ўзбекистон ва Бельгия ўртасидаги ўзаро фойдали муносабатларни сайёҳлик, ходимларни ўқитиш, банк ишидаги тажрибаларни ўрганиш соҳаларида ҳам тараққий эттириш мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Бельгияга сафари икки томонлама муносабатларга янги туртки бериши шубҳасиз. Давлатимиз раҳбарининг Бельгия Қироли Альберт Иккинчи, бош вазир Жан Люк Дехане, Бельгия Парламенти палаталари раислари, ЕИК раиси Жак Сантер, НАТОнинг Бош котиби Хавьер Солана, шунингдек, тадбиркорлар билан учрашуви кўзда тутиляпти.

«ЖАҲОН» ахборот агентлиги

Иқтисодиёт сабоқлари

ИМКОНИЯТ КЕНГ, ФАОЛИЯТ-ЧИ?

Ўзбекистон Республикасини иқтисодий-ижтимоий жиҳатдан ҳар томонлама ривожлантиришда кредит тизимининг тутган ўрни бениҳоят каттадир. Чунки у орқали корхоналарда ишлаб чиқариш жараёни муътадиллиги таъминланади. Капиталнинг бир тармоқдан иккинчи тармоққа оқиб ўтиши натижасида макро ва микроиқтисодиётда барқарор ривожланишга эришилади. Шунинг учун ҳам бундай иқтисодий категориядан унумли фойдаланиш бугунги куннинг долзарб вазифаларидан бири бўлиб қолмоқда. Ҳукуматимиз асосий эътиборни кредит тизими билан боғлиқ бўлган муаммолар ва уларнинг ечимларига қаратмоқда. Бу борада яқинда қабул қилинган «Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш тўғрисида»ги қонун муҳим аҳамиятга эга.

Янги қонуннинг аҳамиятли томони шундаки, у тадбиркорликнинг иқтисодий муаммолари ва уларнинг ечимлари билан бевосита боғланган. Кундалик ҳаёт шуни кўрсатмоқдаки, ҳар қандай тадбиркорлик давлат томонидан иқтисодий жиҳатдан қўллаб-қувватланмас экан, у қуруқ гап бўлиб қолаверади. Шунинг учун ҳам, бу қонун ўз вақтида қабул қилинган қонундир. Унинг афзалликлари қуйидагилардан иборат: Биринчидан, тадбиркорликни имтиёзли кредитлаш махсус фондлар ихтисослаштирилган агентликларнинг суғурта полислари томонидан амалга оширилади: Иккинчидан, тижорат банклари томонидан тадбиркорларга зарар етказилганлиги учун жавобгар бўладилар. Учинчидан, эса тижорат банклари тадбиркорларга банклари ўз ҳисоб варақаларидан маблағларни олишни рад этишга ҳақли эмас.

Фикримизча, ушбу қонун орқали тадбиркорлар билан тижорат банклари ўртасидаги баъзи бир «нохуш» ҳолатларга чек қўйилади. Маълумки, тадбиркорлар билан тижорат банклари ўртасидаги муносабат шартнома асосида амалга оширилади. Яъни унда икки томоннинг ўзаро мажбуриятлари акс эттирилади. Амалиёт шуни кўрсатадики, бундай шартномалар тадбиркорларнинг ҳақ-ҳуқуқларига етарли даражада эътибор берилмасдан тузишга асосланган. Чунки «бўш пул маблағларининг эгаси» банк ҳисобланади. У хоҳласа тадбиркорга кредит беради, хоҳламаса йўқ. Бунинг натижасида, кўплаб тадбиркорлар дастлабки капитал етишмаслиги оқибатида ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш фаолияти билан шуғуллана олмайдилар. Ачинарли томони шундаки, кредит шартномасида кўпроқ банклар ўзларининг шартларини тадбиркорларга ўтказишга ҳаракат қилганлар. Қонуннинг қабул қилиниши натижасида юқоридаги муаммолар ҳал қилинмоқда.

Қонуннинг яна бир аҳамиятли томони шундаки, тадбиркорлар учун вақтинча ишлаётган пул маблағларининг молиявий ёрдам кўрсатиш мақсадида жамлаш учун ўзаро кердит бериш жамиятини ташкил этишга рухсат берилади. Тадбиркорларга кердит беришнинг бундай ностандарт шакли бизнинг иқтисодиётимиз учун янгилик.

Кўрсатадиган фаолиятига кўра, ўзаро кердит бериш жамиятларини тижорат банкларига ўхшатиш мумкин. Чунки, улар ҳам худди тижорат банклари каби маълум муддатга жамғарма қабул қилиш, жорий ҳисоб рақамларини очиш, векселларни ҳисобга олиш ва уларга ссудалар бериш, товарларнинг олди-соттиси билан боғлиқ бўлган жараёнларни амалга оширадилар. Жамият томонидан ажратилган капиталлардан ҳам кенг фойдаланилади.

Уринли савол туғилади, бундай жамиятлар нима учун керак? Маълумки, бозор инфраструктурасини ривожалантириш жараёни бугунги кун талаблари даражасида эмас. Республикада тижорат банкларининг тизими, молиявий хизмат, аудиторлик фирмалари, суғурта компаниялари деярли катта ва ўрта шаҳарларда, туман марказларида вужудга келмоқда. Ташвишли томони шундаки қишлоқ жойларида бозор инфраструктураси, бозор хизмати деярли йўқ. Шунинг учун юқоридагиларни инобатга олган ҳолда, бизнинг фикримизча, вилоятнинг қишлоқ жойларида ўзаро кредит бериш жамиятларини тузиш жуда зарурдир. Бунинг учун вилоятларда имконият етарли.

Қишлоқларда ўзаро кредит бериш жамиятларини ташкил этиш тадбиркорларни молиявий маблағлар билан ўз вақтида таъминлаш имкониятини кенгайтиради, кредитнинг ўз вақтида қайтарилиши таъминланади, тадбиркорларнинг кредитга тўлов қобилиятини аниқлаш алоҳида тадбиркорлар учун эмас, балки ўзаро кредит бериш жамоаси аъзоларига қараб аниқланади. Бу ўз навбатида кредитни қайтарлишига замин яратади.

Ўзаро кредит бериш жамиятларини ташкил этилиши муносабати билан қишлоқда кенг оммани қимматбаҳо қоғозларни сотиб олишга ва уларнинг мулкка эгалик қилишларига шарт-шароит яратилади. Чунки жамият фақатгина кредит бериш билан чекланиб қолмай, балки қимматбаҳо қоғозларни қабул қилиш, улар бўйича ҳисоб-китоб ишларини юритишни ҳам йўлга қўяди.

Ш. САИДБОЕВ,
Наманган саноат-технология институти кафедраси мудири, иқтисод фанлари доктори, профессор,
Г. ШЕРМАТОВ,
С. БУЗРУКХОНОВ,
шу институтнинг аспирантлари

Ёшлар — юрт таянчи

МАСЪУЛИЯТ БАРЧАМИЗНИНГ ЗИММАМИЗДА

Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятида тутган ўрни ва иштироки тобора юксалиб, мустаҳкамланиб бормоқда. Айни шундай нурафшон дамларда ёшларимиз маънавияти, тафаккури ҳам аввалгисидан кескин фарқ қилади. Биринчи Тошкент Давлат тиббиёт институтининг иқтисодий назария кафедраси мудири, иқтисод фанлари доктори, профессор Саноат Воҳидова шундай йигит-қизларимизнинг маънавий баркамолликка эришишларида ютуқлар ва муаммолар ҳақида фикр-мулоҳазаларини ҳикоя қилади:

— Юртбошимизнинг «Узбекистон - келажаги буюк давлат» деган сўзлари бот-бот хаёлимга келаверади. Негаки ўз келажагимизни ёшларсиз тасаввур этиб бўлмайди. Уз ўрнида уларни тўғри тарбиялаб, онгларига миллий ғурур, ифтихор, истиқлол ғояларига садоқат ғояларини сингдириш биз муаллимларнинг зиммамиздаги асосий вазифадир. Бугунги бозор муносабатлари шаклланиб бораётган бир даврда эса фарзандининг ишбилармон, тадбиркор ва уддабурон мутахассис бўлишини ким истамайди дейсиз.

Аслида тарбия жараёни кетма-кет ва уйғунлашган ҳолда уч омил асосида кечади. Биринчидан, бунда феъл-атворнинг содир бўлиши муҳим аҳамият касб этади. Ушбу омилнинг айрим белгилари туғма ва у боладикдан шаклланиб боради.

Хўш, шундай экан, ота-онларимизнинг бу борадаги саъйи-ҳаракатлари бугунги кун талабига жавоб бера оладими?

Бу шароитда ота-онлар миллий урф-одатлар, қадриятларимиз, ўтмиш маданий меросимизни дунёвий илм ақидаларига уйғунлашган ҳолда фарзандлари тарбиясига таъсир қилсалар айни муддао бўлар эди.

Тарбия заминининг иккинчи омили эътиқод фарзандларимиз зеҳнини ўстиришда жуда аҳамиятлидир. Бола бирон нарсага эътиқод қилмаса, фикри тарқоқ ва бетайин бўлади. Қизларимиз тарбиясига оналари, бувиларининг ўгитлари, уй тутиш, маҳоратлари яхши ўрнак бўлади, деб ўйлайман.

Эътиқод ҳақида гапирар эканмиз, шуни ҳам алоҳида айтиб ўтмоқчи эдимки, инсон қалбида ўзи муқаддас деб билган ғояга кучли ишонч бўлиши керак. Чунки инсон нимагадир ишониши, ҳамиша олға интилиши, орзулари рўёбга чиқиши учун ҳаракат қилиши лозим.

Хўш, йигит-қизларимиз эътиқоди ҳақида нималар айтиш мумкин? Минг афсуски, бугун айрим ёшларимизнинг пул топиш йўлига тушиб кетиб, на билим олишга, на бирон ҳунарни эгаллашга интилмаётганлари кишини ташвишга солмай қўймайди. Тўғри, бозор шароитини тижорат, савдо-сотиқсиз тасаввур этиб бўлмайди. Лекин тижорат, савдо хизмати маданиятини эгаллаш учун ҳам илм олиш керак-ку. Пул топишга муккасидан кеттан ёшлар қалбида меҳр-муҳаббат, шафқат, диёнат, инсофу-иймонга ўрин қолдимикан?! Наҳотки улар ўз келажаклари тўғрисида ўйламайдилар. Чорсу, Отчопор каби шаҳримизнинг йирик бозорларини кезинг, сотувчиларнинг аксарият қисми ёшлардан иборатлигини кўриб ҳайратга тушмасликнинг сира иложи йўқ.

Тарихга бир назар солайлик-а. Нега Ал Хоразмий, ибн Сино, Беруний, Фурқатлар сарсон-саргардон, юртма-юрт кезишди. Ўз эътиқодидан кечмаган Абдурауф Фитрат, Усмон Носир, Абдулҳамид Чўлпонлар ҳаётдан бегуноҳ, армон билан кўз юмдилар...

Мустақил юртимизнинг халқаро майдонда обрўси тобора ортиб бораётган бир пайтда унинг жаъми фуқаролари ва айниқса, ёшларининг маънавий баркамол, фозил инсон бўлиши учун ҳали бажарадиган ишлар талайгина. Бу борада Президентимиз қабул қилган «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази фаолиятини янада такомиллаштириш ва самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги Фармони аҳамияти ниҳоятда муҳимдир. Унда маънавий-маърифий ислоҳотлар ҳақида батафсил тўхталиб ўтилган. Бой тарихимиз, маданий меросимизни тарғиб этиш эса биз зиёлиларнинг энг асосий вазифамиздир. Шунингдек, ҳар бир ота-она, мураббий, маҳалла аҳли бу ишларда биргалашиб, ҳамжиҳатлик билан иштирок этсалар, нур устига аъло нур бўлар эди.

Суҳбатни Н. УСМОНОВА ёзиб олди

Тани соғлик — туман бойлик

ДАРДГА МАЛҲАМ

2-Тошкент Давлат тиббиёт институти клиникасида фаолият кўрсатаётган республика илмий ихтисослашган аллергология марказига республикамизнинг турли бурчакларидан келиб ўз дардларига шифо топаётган беморлар ушбу марказда шифокорлик номини оқлаётган кишилар хизматидан бениҳоя мамнун бўлмоқдалар.

— Марказимизда даволанаётган беморлар орасида ёшларнинг ҳам бўлиши бизни бироз ўйлантиради, — дейди республика илмий ихтисослашган аллергология марказининг директори, тиббиёт фанлари доктори, профессор, Европа аллергологлари академиясининг аъзоси, Узбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг бош аллергологи Озод Назаров. — Лекин биз олдимизга қўйилган муҳим вазифалар — аллергик касалликка чалинган беморларга ихтисослашган юқори малакали тиббий ёрдам кўрсатиш, хасталикнинг олдини олиш бўйича чора-тадбирларни олиб бориш, республикамизда аллергологик хизмат мавқеини ошириш, аллергологик бўлимлар ва кабинетлар ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлаш, шифокорлар ўртасида клиник аллергология соҳасидаги билим савияларини оширишга имконият яратиш ва шу соҳада илмий изланишлар олиб бориш йўлидан боряпмиз.

Дарҳақиқат, шундай Аллергология марказининг беморлар дардига малҳам қўйиш борасидаги, шифокорларнинг ўз касбларига сидқидиллик билан ёндашиш борасидаги ишлари ҳақида ҳар қанча гапирса арзийди. Шуни ҳам таъкидлаш керакки, ушбу аллергология марказида бир йилдан ортиқ вақтдан буён фаолият кўрсатаётган «Аллергия ва астма» мактаби машғулотлари бу ерда даволанаётган беморлар учун айни муддао бўлмоқда. Бу машғулотларда аллергия касаллиги, унинг келиб чиқиши, турлари, хасталик хуруж тутганда бемор ўзига қандай муолажа қилиши, қандай парҳезга риоя этиши йўллари ҳақида маърузаларни тинглайди, амалий машғулотлар ҳам шу ернинг ўзида олиб борилади. Унинг машғулотларида марказ директори, профессор Озод Назаровнинг кўрсатаётган саъй ҳаракатлари айниқса диққатга сазовордир. У шунингдек, аллергология марказида меҳнат қилаётган ёш шифокор ва ёш ҳамшираларнинг меҳрибон устози ҳамдир. Озод Назаров ёшларга ўзининг бой билим ва тажрибаларини сидқидилдан ўргатмоқда. Ана шу боисдан бу ерга келган беморлар, хусусан, ёшлар ҳам ўз дардларига тезда даво топмоқдалар.

Рустам ШАРИПОВ.

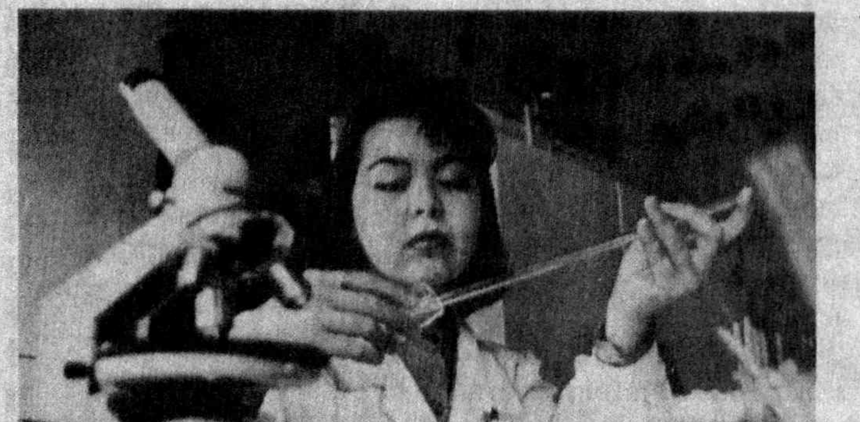

СУРАТЛАРДА: республика илмий ихтисослашган аллергология марказининг директори, профессор Озод НАЗАРОВ (ўнгда); ҳамшира Сайёра МИРЗАЕВАнинг хизматидан беморлар мамнун (чапда); лаборант Алиса АФЗАЛОВА иш жараёнида (юқорида).

Муаллиф олган суратлар.

Ўзбекистон соғлиқни сақлаш ва тиббиёт тарихи музейи фақатгина юртимизда эмас балки хорижда ҳам машҳурдир. Айни кунларда бу ерда соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишлаб «Амир Темур ва темурийлар даври табобати» мавзуида кўргазма ташкил этилди. Музей директори, тиббиёт фанлари номзоди Абдукарим УСМОНХЎЖАЕВ шундай ҳикоя қилади:

ТАБОБАТ МАРКАЗИ

— Темур даври тиббиёти ҳақида деярли кам гапирилади, десам муболаға бўлмас. Биз ташкил этган кўргазмада эса худди мана шу мавзу ўз аксини тўлақонли топган. Кўргазма учун зарур материаллар топишга бир йил вақт сарф бўлди. «Темур тузуклари»ни мукаммал ўрганиб чиқишга тўғри келди. Узбекистон фанлар Академиясининг қўлёзмалар институти ҳамда Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти билан ҳамкорликда бир қанча тарихий қўлёзма асарларни, манбаларни кўздан кечириб чиқдик. Шуниси алоҳида эътиборга сазоворки, ўша давр табобати ҳақида маълумот тўплаш билан бирга биз Темур ва темурийлар даврининг энг билимдон табиб ва ҳакимлари, уларнинг ёзган нодир асарлари, тиб илмига қўшган беқиёс улушлари ҳақида ҳам керакли тафсилотларни жамлашга муваффақ бўлдик. Масалан, Мавлоно Файзуллоҳ Табризий Темурнинг ҳамма сафарларида у билан бирга бўлган, жаҳонгирнинг шахсий табиби ҳисобланган. Ҳисомиддин Иброҳим Кирмоний эса Мовароуннаҳр ва Хуросонда биринчи бўлиб ўлган одамнинг жасадини мумиёлаш усулини қўллаган табиб. Йирик жарроҳ анистептика усулининг асосчиси Тожиддин Ҳакимнинг зарарли микробларни зарарсизлантириш, кўз катарактасини операция қилиш усуллари ҳақидаги асарлари ҳозирги замон тиббиёти учун ҳам муҳим аҳамиятга эгадир. Шайх Ҳусайн — Шарқда биринчи бўлиб анестезиология илмига асос солган табиб. У беморни операция қилишда оғриқсизлантирувчи модда ишлатган. Шунингдек, биринчи бўлиб операция қилинган жойни тикишда қўй ичагидан тайёрланган тор (ип) ишлатган. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Бир сўз билан айтганда, Темур тиббиётимизга, хусусан, табибларга, шифохоналар қуришга катта эътибор берган.

Кўргазмани ташкил этишдан асосий мақсадимиз эса ёшларни бой илмий меросимиз билан таништириш, уни ўрганишга, авайлаб-асрашга даъват этиш. Бошқача айтадиган бўлсак, тарихни келажакка хизмат қилдиришдир.

— Демак, Шарқ табиб ва ҳакимлари жаҳон тиббиёт илмига анчайин салмоқли ҳисса қўшганлар...

— Жуда тўғри гап. Яна ўша XIV асрнинг машҳур табиби Мансур ибн Муҳаммад илмий анатомияга асос солган. Унинг «Ғиёсия» каби тиббиётга оид ноёб асарлари аҳамияти ҳақида узоқ гапириш мумкин. Дарвоқе, бу асарнинг асл нусхаси Ҳиндистоннинг Калькутта шаҳридаги кутубхонада сақланмоқда.

Бобомиз Абу Али Ибн Сининг «Тиб қонунлари» эса 500 йилдан бери бутун дунё врачлари учун дастуриламал бўлиб хизмат қилаяпти. Бу китобга бўлган эҳтиёж ҳозир ҳам ўта кучли. Москвадаги «Рости Русти» («Куч адолатда») нашриёти «Тиб қонунлари»нинг 30 минг нусхасига буюртма берган.

Демакки, тиббиёт борасида ҳам зиё Шарқда таралган десак янглишмаган бўламиз.

— Абдукарим ака, муштарийларга музейнинг ташкил этилиши, фаолияти тўғрисида ҳам сўзлаб берсангиз.

— Музей 1973 йили ташкил этилган. ҳозирда бу маскан унинг таркиб топишида фидойилик кўрсаттан атоқли тиббиёт ходими Қаюм Зоиров номи билан юритилади.

Бу ерга келганлар музей фаолияти, ундаги экспонатлар билангина танишиб қолмай, ўз саломатликлари ҳақида ҳам талай маълумотлар, зарур бўлса кўрсатмалар олишади.

Кўргазма заллари мажмуи эса икки қисмдан иборатдир: у санитария-гигиена ва тиббиёт тарихидан ҳикоя қилади. Музейдаги тўпланган манбаалар республикада тиббиётни ва соғлиқни сақлашнинг қадим замонлардан ҳозирги кунга қадар ривожланиш йўли ҳақида батафсил маълумот беради. асосий бўлимлардаги турли туман рангли кўргазмалар инсон вужуди, фаолиятининг муҳим жараёнларини тасаввур қилишда, ўз-ўзини яхшироқ билишда, зарарли одатларнинг соғлиққа ҳалокатли таъсирига иқрор бўлишда, шахсий ва жамият саломатлигини сақлаш йўллари, воситаларини англашда, мустақил Ўзбекистоннинг тиббиёт фани борасидаги ютуқлари билан таништиришда ёрдам берди.

— Музей ўзига хос саломатлик маркази вазифасини ҳам бажарар экан. Бу нималарда намоён бўлмоқда.

— Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти таҳлил қилган маълумотларга кўра, инсон тансиҳатининг 51 фоизи унинг ўз қўлида, ўзига боғлиқ экан. 20 фоизи — наслдан ўқувчи касалликларга, 20 фоизи атроф-муҳим софлигига, экологияга ва 9 фоизи тиббий хизмат маданиятига боғлиқдир. Шунга кўра музей соғлом турмуш тарзини шакллантириш, уни тарғиб этиш борасида ҳам кўпгина хайрли ишларни амалга оширмоқда. Усмир ёшидаги мактаб ўқувчилари учун махсус саломатлик дастурини ишлаб чиққанмиз. Истагимиз юқори синф ўқувчилари орасида шахсий, жинсий гигиенани тўғри шакллантириш, табобат оламининг айрим жиҳатлари экология маданияти, руҳий тушкунлик—стресснинг оғир оқибати ҳақида тушунтириш ишлари олиб боришдир.

Шуни ҳам таъкидлаш жоизки, дунёнинг энг тараққиёт этган мамлакатларида Стрессга қарши кураш олиб борувчи Марказлар мавжуд. Музей маъмурияти ҳам ана шу мавзуга алоҳида эътиборни жалб этмоқда. Зеро, туҳий мўътадилликни сақлаш ҳозирда барча учун муҳим аҳамиятга эгадир.

Музей асосан тиббиёт олий ўқув юртларининг талаблари мактабларнинг юқори синф ўқувчилари, шаҳар ички ишлар мактабининг талабалари билан доимо гавжум бўлади. Лекин ўз саломатлигига бефарқ бўлмаган йигит-қизлар ҳам бу ерга ташриф буюрсалар ҳоли бўлмасди. Ахир саломатликни ёшликдан эҳтиёт қилганга нима етсин!

Суҳбатдош Назокат БОНУ

БИЛДИРИШ

Шу йилнинг 5 декабрида Шаҳрисабз шаҳрида Ўзбекистон ёшларининг «Камолот» жамғармаси, «Ўзбекистон» илмий-саноат, ташқи иқтисодий ва амалий ҳамкорлик» уюшмаси, Шаҳрисабз тумани ҳокимияти ҳамда Шаҳрисабз бизнес-инкубатори ҳамкорликда

АМИР ТЕМУРНИНГ 660 ЙИЛЛИГИГА ВА КОНСТИТУЦИЯ КУНИГА БАҒИШЛАБ

«Кичик ва ўрта тадбиркорлик негизида инновацион-технологик ривожлантиришнинг муаммо ва истиқболлари»

мавзуида Республика илмий амалий семинари ўтказилади.

Семинарда қуйидаги масалаларнинг кўриб чиқилиши кўзда тутилган:

— қишлоқ жойларда кичик ишлаб чиқариш технологиялари:

— Ўзбекистон Республикасида пахта ва дон етиштиришда қўлланаётган замонавий агротехнологиялар;

— Ўзбекистон Республикасида кичик ва ўрта бизнесни қўллаб қувватлашнинг ҳуқуқий асослари;

— Фирманинг шаклланиш ва фаолият босқичлари (рўйхатдан ўтказиш, бизнес-план тузиш, бошланғич маблағ топиш ва кредитларни қайтариш, солиқ ундириш);

— тадбиркорликни қўллаб-қувватловчи тузилмалар ўртасидаги муносабатлар асослари (бизнес-инкубаторлар, бизнес-Фонд бўлимлари тадбиркорлар ва товар ишлаб-чиқарувчилар Палатаси ва бошқалар)

Семинар ишида қатнашаш истагидаги мутахассислардан ўз маърузаларининг тезисларини (4-5 варақдан кўп бўлмаслиги керак)

1996 йил 20 ноябргача ташкилий қўмитага тавсия этишларини сўраймиз.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси — 11, «Камолот» жамғармаси, 14-хона
Телефонлар: 41-07-83, 41-28-07

ТАНЛАБ ОЛИНГАН МАЪРУЗАЛАР СЕМИНАР МАТЕРИАЛЛАРИ ТЎПЛАМИГА КИРИТИЛАДИ

Ташкилий қўмита

МАҚСУД ҚОРИЕВ

Ҳаётий сабоқлар

ЁКИ ОНАМ СЎЗЛАБ БЕРГАН РИВОЯТЛАР

Онам ҳикоя қиладилар: «Суфи тўрғай» деган қуш бор. Жаннати қуш эрур. Муқаддас китобларда айтилишича Аллоҳнинг тўқсон-тўққизта оти бор экан. Ҳов анови Қоронқул қирига чиқиб қарасанг, Суфи тўрғай сайраб-сайраб самога кўтарилаётганининг гувоҳи бўласан. Нега шундай? Нима учун сайраганча осмонга учиб чиқади? Ривоятларга қараганда Суфи тўрғай Аллоҳнинг барча номини ёдлаб олгач, уни такрор-такрор айтиб осмонга кўтарилар экан, аммо шунда негадир худонинг тўқсон тўққизинчи номини эсидан чиқариб қўйиб кейин тезлик билан ерга қайтиб тушаркан. Тўрғай ҳамма номни такрорлаб, яна аллоҳ ёди билан кўкка парвоз этар, ана шу жараён такрор-такрор булаверар экан».

Оиламизда онам бир дунё бўлсалар, отам ҳам ўзларига хос меҳр билан йўғрилган улуғворликда хонадонимизга қандайдир файз-барака бахш этгандай. Уйга кирганларида кичкинагина оила салтанатида осойишталик қарор топгандай бўлар, бизларга бақириб-бақириб турган онамизнинг чеҳраларига табассум югурар, қарабсизки, опаларим ҳовли супурган, сув сепган. Шу ўртада онамиз бир зумда уйга кириб у ёқ-бу ёқларни тузатиб, янги қуйилкаларини кийиб олганларини биз ҳам сезмай қолардик. Бизлар учун падаримиз обру-эътиборли подшоҳ бўлсалар, онам донишманд вазир эди. Онам бирор марта ҳам отамга тик боқиб гап қайтарганларини билмайман.

Донишманд халқимиз: «Аёл ердан чиққан эмас, эркак боласи, эркак кўкдан тушган эмас, аёл боласи» деб бежиз айтмаган. Отам ҳам, онамиз ҳам ўз фарзандларига ғоят меҳрли эдилар, мен, акам, опаларим буни ҳар дақиқа сезиб, билиб турардик.

Падари бузрукворимиз 63 ёшларида ёруғ оламдан кўз юмдилар. Шундан кейин ҳамма оғирлик онамиз устига тушди. Отамиз йўқлигини билдирмай оила салтанатини ўз қулларига маҳкам олдилар. Меҳнат, фақат меҳнат билан ҳаммамизни оёққа турғаздилар, бу ҳақ сўз. Энди кўпроқ Себзордаги шаҳар ҳовлимизда турадиган бўлдик.

Кунимиз ўтсин деб топган-тутганларини йиғиб чақичмонлик бир кишидан «поп-поп» машинасини сотиб олганлари ёдимда. Уни немисларнинг «Зингер» фирмаси ишлаган эди. Бу машина матоларга гул тикарди. Қарабсизки, нонимиз бутун. Онам турмушга чиқадиган қизлар учун чойшаб, палак, дорпеч, қийиқчаларга гуллар солиб, бўлажак ёш келинчакларни қувонтирар эдилар. Онам эртаю кеч шу иш билан овора. Битта чойшабга бир ҳафтада гул тикиб бўлар эдилар. Аммо машина қурғурнинг овози, қулоқни қоматга келтирарди. Гуриллагани-гуриллаган.

Қўшнимизнинг қизи турмушга чиқадиган бўлиб қолди-ю, тўй куни белгиланди. Қизнинг онаси чиқиб, зудлик билан дорпеч ва чойшаб тикиб беришни илтимос қилди. Ўшанда онам эртаю-кеч тинмай ишлаганлари ёдимда. Тирикчилик машинанинг гулдурашидан ухлай олмасак ҳам, чидаш керак. онам бўлсалар бутун кечаларни уйқусиз ўтказиб бўлса ҳам қизнинг нарсаларини ўз вақтида тикиб берган эдилар. Қўшнимиз анча бадавлат одам эмасми, хурсанд бўлганидан ўшанда анчагина хизмат ҳақи берган.

Дам олиш куни эди. Бирдан «Сенга янги костюм-шим олиб бераман, устингдаги эскиб кетибди», деб Хастимомдаги бозорга олиб бордилар. Бозор жуда катта, унда одамнинг жонидан бошқа ҳамма нарса бор. Қарасам, бир йигит тиллага ўхшаган соатни менга кўрсатиб «Оласанми, арзонга бераман», деб қолди. Негадир кўзи бежо, олазарак, гўё биров кўриб қоладигандек уёқ-буёққа хавотир билан қарайди. Мен онамга соатни кўрсатдим.

— Костюм-шим-чи?

— Ойижон, қўйинг. Костюм-шим ҳозирча керак эмас. Узингиз бир кўринг, зўр соат экан, арзонга бермоқчи, дедим.

Соатнинг баҳоси костюм-шим билан тенг эди. Онам менинг кўнглимга қараб «болам суюнсин» деб ўша соатни олиб бердилар. Ғоят хурсандман. Онам ҳам менинг кўнглимдаги нарсани олиб берганларидан шод эдилар. Мен бўлсам соатни қўлимга тақиб, ҳар дақиқа унга қараб қўяман, севинчимнинг чеки йўқ.

Кечаси ечиб, уни эҳтиётлаб коса ичига солиб қўйдим. Ҳатто соат тушимга ҳам кирибди. Эрта билан турган заҳотим коса ичидаги соатим жойида турибдими деб олиб, қулоғимга тутиб кўрдим. Негадир соат жим... Кечаси 11 да бураб қўйгандим, стрелкаси ўша жойда қотибди. Онамга ҳеч нарса демай Эски Жувадаги соатсозга югураман. Уста соатни синчиклаб кўриб, бу «штамповка»ку, уни қаердан олдинг» деб сўраб қолди.

— Кеча бозордан сотиб олган эдим... деймaн иймангибгина.

Уста кулади, соатни қўлимга қайтариб бериб:— Ҳақиқатан битта йигит ҳам сизга ўхшаб шунақа соат сотиб олган экан.

— Энди нима қиламан, анча пулга...

— Сени алдабди ука, бозордан соат сотиб олиб бўладими! Аферисларнинг қўлига тушибсан.

Хуллас, ўша соат анча вақт токчадаги коса ичида ётди. Минг афсуски, ўша кезлари болалик қилиб, онамнинг шунча қилган, эрта-ю кеч кўз нурларини тўкиб, бола-чақа деб меҳнат қилганларининг қадрига етмаган нодон бола эканман. Ўша дамларни ёдга олсам хўрлигим келади, онам ҳаёт чоғларида ўз гуноҳларимни ювиб, меҳрларига минг бор раҳмат қайтарсам деб қўлимдан келганча ҳаракат қилдим, аммо умр қурғур қисқа экан, энди мен онам олдида умрбод қарздор бўлиб қолгандайман... Илоҳи аларнинг жойлари жаннатда бўлгай.

Қишлоғимизда бир ҳурматли зот бўларди, ажойиб инсон, отамнинг энг яқин дўстларидан бири. Узум ғарқ пишган кезларда отам мусаллас солар эдилар. Қанақа узумдан денг, узумларни катта тоғорага солардик-да, кейин мен оёғим билан тепиб берардим. Эзиб катта хумга солиб, икки ҳафталардан кейин мусаллас қайнаб тайёр бўларди. Шунда отам дўстларини таклиф этиб, биргалашиб мусалласни сузишар, тинитмасданоқ хом чоғида пиёлага тўлдириб ичишарди. Мусалласнинг кайфи зўр бўлса керак, ўша базми жамшид чоғида отамнинг яқин дўстлари хурсандликдан қўлига дутор олиб ўзининг ширали овози билан қўшиқ айта бошлар эди. Фурқатнинг «Сайёра» ғазалини жозибали қилиб синиқ овоз билан шундай хониш айлар эдики, мен ҳам ўша қўшиқни айтганда бир чеккага келиб жимгина ўтириб жон-жон деб тинглардим.

— Анави ўғлинг улфати йигит бўлади, — деб қўйишарди отамнинг дўстлари.

Нима бўлди-ю қўшиқчи дўстлари тўсатдан вафот этиб қолди. Отам ҳам, онам ҳам бу жудоликдан жуда ҳам хафа бўлишганларини эслайман.

— Ўлим ҳақ, жойи жаннатда бўлсин, ақлли-ҳушли, ортида қоладиган фарзандлари бор, — деди отам ўзларига таскин бериб.

Ўшанда отам айтиб берган бир ҳикоят ҳамон ёдимда. Унинг мазмуни шундай:

Бир савдогар кўчада кетаётган эди, шунда мўйсафид йўловчи унга ҳамроҳ бўлиб уёқ-буёқдан сўзлашиб келишаётган экан, рўбарўдан бир гуруҳ тобут кўтарган одамлар чиқиб қолишибди. Савдогар чопиб бориб тобутнинг бир чеккасидан олиб, бироз кўтариб борибди-да, кейин яна қайтиб мўйсафид билан суҳбатни давом эттирибди. Шунда йўловчи сўрабди:

— Тобутда ётган одам тирикми, ўликми?

Савдогарнинг бу гапдан энсаси қотиб, «миясини еган» қари чолга:

— Кўриб турибсиз-ку, ахир одамлар марҳумни олиб кетишяпти, — деб жаҳли чиқибди. Кейин чолни сўка-сўка четта бурилиб кетибди.

Уйга бориб хотинига воқеани сўзлаб, мўйсафид чолнинг нодонлигидан зорланибди.

Хотини донишманд, кўп ўқиган аёл экан. Эрига дебди: — Сиз иложи бўлса ўша мўйсафидни қидириб топиб, ўзингизга пир қилиб олинг, унинг сўзларида бир олам маъно бордур, — дебди.

— Қуйсангчи хотин, чолнинг бир оёғи йўлда, иккинчиси гўрда. Унда қаёқдан ақл бўлсин, — дебди.

— Ундай деманг, сиз ўзингиз сўзларини маъносини бир чақиб кўринг, мўйсафид сизга жуда доно бир савол берибди. Сиз бўлсангиз, уни жиннига чиқариб ўтирибсиз, — дебди хотини чолнинг.

— Бўлмаса унинг сўзларининг мағзини ўзинг чақиб бера қол хотин, — дебди кесатиб эри.

Аёл дебди:

— Тобутдаги одам тирикми, ўликми деганининг боиси марҳумнинг орқасида қоладиган, унинг номини ҳамиша барҳаёт олиб юрадиган фарзандлари борми экан, деганидир.

Ўша отам айтиб берган ҳикоятга яна қўшиб шуни демоқчиманки, ёруғ дунёда инсон вафотидан кейин ундан абадул-абад ёдгорлик бўлиб қоладиган фарзандлари, унинг битган китоблари, одамларга қилган яхшиликлари, хайрли ишларидир. Бу — бобокалонларимиз ўгити.

...Ёз ҳам ўтиб кетди, ҳаво совий бошлади. Осмондаги пағапаға булутлар қишли-қировли кунлардан далолат. Томни сувaш керак, бунақа вақтда қадимдан қолган яхши одат бор, қуни-қўшнилар ҳашар қилиб юборишади. Қуйинчак онам томни сувaш керак, деб кечқурун ҳам, эрталаб ҳам жаврай бердилар. Чунки ўтган йили уйимиздан роса чакка ўтган эди. Бу лой том қурғурни ҳар йили сувайбергандан тупроғи қалинлашиб кетган, баъзан қишда қор кўп тушса, тағин босиб қолмасин деб тезда кураб ташлардик.

Эрталаб онам: ана тоғ томондан қуёш қизариб чиқди, ёғингарчилик бошланади, деб қолдилар. Нега тоғ қизарса ҳаво бузилар экан, қаерда биладилар бунақа нарсаларни.

— Ойи, нега тоғ қизарса ёғингарчилик бўлади?

— Ота-боболаримиз айтган бу сиру-асрорни. «Қибла қизарса қизингни узат, тоғ қизарса томингни тузат». Ҳа, бу удумларни унутма, икки қулоғинг билан эшитиб ол, сен ҳали бола-чақали бўлсанг, фарзандларингга айтиб берасан.

Чиндан ҳам, ўша куннинг эртасига эзмалаб ёмғир ёға бошлади. Қани энди тинақолса. Томни сувaймиз деб лой қилдириб қўйган эдик. Ёмғир ёғавериб, лой қилиб қўйилган жой ҳовуз бўлиб сувга тўлиб қолди. Онам жиғибийрон бўлиб: «Шунча кундан бери томни сувaш керак, деб жаврайвериб чакагим тушди, қулоқ солма-динглар, мана энди бу эзма ёмғир қурғур қачон тинади. «Шанба ёғса қачон тинар», деган гап бор. Ҳамма жим. Чунки ёз ўтиб кетди, мана энди ҳавонинг авзойи бузуқ. Шундай совуқ, зах ҳавода ким энди юрак ютиб бу ишга қўл уради, дейсиз, ахир лойни оёқ билан тепиб обдон пишитиш керак эмасми? Онам ҳақ эдилар, чунки қийинчиликларнинг барчаси шу жафокаш аёл бошида эди.

Уруш бошланди, Маъруф акамдан анча вақтга қадар хат-хабар келмади. Онам безовта, кунора почтага чопаман, «почтадан хабар ол», деб ҳол-жонимга қўймайдилар. Бир ойдан сўнг хат келиб қолди. Уч бурчакли конвертда Маъруф акамнинг ўша биринчи мактуби ҳеч эсимдан чиқмайди. Шеър билан бошланар эди.

«Саҳролар, қирлардан, жанг майдонидан,
Онажоним сенга мактуб йўллайман...»
Кейинги мактуб бошланар эди:
«Меҳрибон онажонимга...

Ҳурматли, азиз падарбузрукворимга!...»Албатта, уруш йили ҳаёт ғоят оғир эди. Биздан нарироқдаги қўшнимизнинг отаси урушнинг дастлабки кунларидан майиб бўлиб қайтиб келди. Негадир йўқчилик бўлса ҳам, фронтдан эсон-омон келганига эрталаб ош беришди. Катта ҳовлининг бир чеккасига қозон қурилган эди. Тўхта ошпазнинг қўли-қўлига тегмайди. Паловнинг ҳиди димоққа уриб: иштаҳа қўзғатар. Ахир уруш вақтида ош қайда дейсиз? Биз болалар қорнимиз оч, бир чеккада навбат кутиб турар эдик.

Ошпазнинг иши йўқ, болаларга қарамайди ҳам.

Секин ўчоқ бошига борамиз:

— Тўхта ака, бизга ҳам ош сузиб беринг.

— Лаган йўқ, сабр қилларинг!

Биз яна кутамиз. Қани энди лаган қурғур бўшаса. Сабрнинг ҳам охири бўлади-ю. Пешма-пеш ош сузилмоқдаю, эпчил йигитлар бир пасда ичкарига олиб кириб кетишади.

— Тўхта ака, битта лаган сузиб бераqолинг, — дейди Жўра ялиниб.

Тўхта ошпаз ер остидан бизга қарайди, гўё ачингандай. Кейин бирданига:

— Қани дўппиларингни тутинглар, — деб қолди.

Биз ҳаммамиз битта-битта дўппимизни тутиб турдик. Ошпаз ҳар биримизнинг дўппимизга ярим капкирдан ош ташлайди.

Уйга келсам, онам менга қараб:

— Вой, дўппингни ювдингми? — деб сўрадилар.

— Сувга тушиб кетди, — дедим уялиб.

Ёлғон сўзладим. Кейин виждонан эзилдим, айтмаганим боиси,онам албатта хўрликлари келиб хафа бўлар эдилар-да...

«Касални бекитсанг, истмаси ошкор айлар», демишлар.

Пешин чоғида қўшнимиз Тожи хола чиқиб:

— Ҳой Муборак отин, эшитдингизми, анави Тўхта ошпаз болаларнинг дўпписига ош сузиб берибди-я, — деб қолди.

— Вой ўлмасам, дўппига дейсизми, вой шўрлик болаларей, ўғлим менга айтмабдида...

Мен секингина боғ чеккасидаги олмазор томон кетдим. Лекин онам кейин бу ҳақда оғиз ҳам очмадилар, кечаси ётганимда дўппини ювиб қўйган эканлар. Барибир уни кийиб бўлмади, ёғи силқиб чиқа берди. Яғири чиқиб кетган эди-да...

1943 йилнинг ёз ойида урушдан акамнинг қадрдон дўсти Иброҳим Набиев ярадор бўлиб қайтиб келди. Узи ҳарбий учувчи эди. «Ишчилар шаҳарчаси»да турар эди. Кўргани борган эдим, гапдан гап чиқиб кетиб Шайхонтоҳурда юридик институти очилибди. Тайёрлов курси ҳам бор экан, унинчини тамомлай олмаганларни уч ой ўқитиб, кейин сентябрдан институтга қабул қилар экан, деб қолди. Хурсанд бўлиб кетдим, ўша куниёқ Иброҳим ака билан биргалашиб Тошкент юридик институтига борганмиз.

Ўйлайманки, бахтимнинг очилиши, ҳаётга тўғри йўл топишим ўша кундан бошланган, десам хато бўлмас.

(Боши ўтган сонларда. Охири).

Гул кўп чаман кўп

ЯНА ЮРАК. БЕЗОВТА ЮРАК, СОҒИНЧЛАРДАН ҚИЛАДИ ХУРУЖ.

Бўм-бўш...
юрак каби хонада беҳол
кезинади пажмурда руҳим.
Охирги ёш
энг сўнгги қаватда ясади-да кўл
телба хаёлларга топилди якун.
Бўм-бўш.
Балки аввал кимдир бўлгандир?!
Қанот қоқиб учди тасаввур.
Бўм-бўш хонани қўйиб
руҳим аллақаёққа учиб
оёқларим ақл измига кириб
Ишончларни, Ғамни қолдириб
Юрак каби бўм-бўш, изғирин
кўчаларга сочиб ташлади мени.
Мен шундай йўқотдим ўзимни ўзим...

Дилдора АБДУЛЛАЕВА.

Ҳикмат булоқлари

ТАВБА

Тасаввуфдаги сайри сулук йўли — бир қанча илоҳий-руҳий, маънавий-хлоқий манзил ва майдонларни босиб ўтиш демак. Хожа Абдулло Ансорий ҳазратлари «Юз майдон» номли рисоласининг муқаддимасида Ҳақ ошиғи ва маъшуқи азал ўртасидаги «ошноликдан то дўстликкача» бўлган «чегарани» минг мақом, «огоҳликдан бегуноҳликкача» бўлган «масофа»ни минг манзил сифатида белгилайди. Ва буларнинг барчаси «юз майдонда» тартиб топишини айтади. Солик кечиб ўтмоғи зарур бўлган бу юз майдон тавбадан бошланиб, бақо майдони билан ниҳоясига етади. Лекин тасаввуфда ишқ ва маънавий комиллик йўли тўрт катта босқичга ажратилганки, булар: Шариат, Тариқат, Маърифат ва Ҳақиқатдан иборат. Абдулло Ансорийнинг эътирофи бўйича, «шариат ҳама ҳақиқатдур, ҳақиқат ҳама шариат эрур ва ҳақиқатнинг биноси шариатда».

Мавлоно Жалолиддин Румий «маснавий»нинг муқаддамасида ёзади: «Шариат шамга ўхшар, йўл кўрсатар. Аммо тамши қўлга олмоқ билан йўл очилмас. Йўлга тушдингми, бу юришинг тариқат эрур, мақсадга эришдингми — бу Ҳақиқат... Шариат билимдир. Тариқат — тутмоқ, Ҳақиқат Тангрига етишмак». Шариат фақат билим эмас, қонун ҳамдир. Қалб ва вужуд айни шу қонун ила тарбияланур. Мана шунинг учун ҳам тасаввуфга юз буриш — дин ва шариат илмини чуқур эгаллашдан бошлангандир.

Жунайд Бағдодий демиш: Шайхим Сарийяус Сақатий бир кун менга шундай савол берди:

— Сен менинг ёнимдан чиқиб кимнинг мажлисига борурсен?

— Ҳорис ал-Муҳосибийнинг мажлисига борурмен, — дедим.

— Кўп яхши, унинг мажлисига борғил, илм ва одобидан баҳраманд бўлгил. Фақат сен унинг калом ҳақидаги фикрлари ва каломчиларга қарши ҳужумларига қўшилма.

Мен Шайхимдан бу сўзларни эшитиб бўлгач, кетишга чоғландим. Шунда у яна бундай деди:

— Оллоҳ, энг аввал, сени ҳадис илми ила нурлантирсин, сўнгра сўфийликни насиб айласин. Аввал сўфий, сўнгра ҳадис билгувчи этмасин».

Юқорида айтилганидек, тариқатнинг илк мақоми — тавба. Тавба — солиқлар йўлининг бошланғичи, хато ва гуноҳлардан покланишнинг бош чораси ва муридларни барча шубҳали нарсалардан муҳофаза этувчи бир «қалқон»дир. Тавбанинг маъноси — гуноҳ ва тубан ахлоқий сифатларнинг инсонни Оллоҳдан йироқлаштирувчи таҳликали нарса эканлигини билмоқ. Бунда ғафлат ва гумроҳлик зулматларидан ақл нури ила қутилмоқ талаб этилади.

Тавба тарихи, бевосита. Одам Ато тақдири билан боғланадиган жуда узоқ тарихдир. Чунки биринчи тавба дарди билан ёнган ва тавбаси қабул қилинган киши Одам Ато эди. Ривоят борки, Оллоҳу Таоло Одам алайҳис-саломнинг тавбасини қабул айлангач, малаклар уни кутлашга келадилар. Жаброил ила Микоил унга: «Эй Одам, Оллоҳ тавбангни қабул этти. Энди бундан буёғи ҳузурга эришдинг», дейишибди.»Эй Жаброил,-дебди Одам Ато,-бу тавбадан сўнгра бир савол-жавоб бўлса, маним ҳолим не кечар?». Шунда Оллоҳу Тволо унга шундай ваҳий айлабди: «Эй Одам, зурриётингга тўрт захмат ва меҳнат кетирдинг. Шунингдек, тавбани ҳам уларга мерос эттинг. Сенинг дуоингни ижобат қилганим сингари уларнинг ҳам менга муножотларини ижобат этарман. Зеро, мен даъватга ижобат этувчи бир яқинман. Тавбакорларнинг ҳам барча талаб ва дуоларини қабул қилурмен».

Динда бўлганидек, тасаввуфда ҳам тавбанинг фикрий-ахлоқий замини Қуръони каримдадир. Сулаймон Боқирғоний Қуръон оятларидаги тавбага доир фикр ва талабларга таяниб мана нима деб ёзган эди:

Тавба қилиб Ҳаққа ёнғон ошиқларга,
Учмох ичра тўрт ариқда ишрати бор.
Тавба қилмай Ҳақдин ёнғон ғофилларга,
Тор лаҳадда қаттиғ азоб ҳасрати бор.
Тавба қилғон ошиқларга нур ёғилур,
Туни куни собир турса, кўнгли ёрур...

Тавбанинг аркони учта: биринчиси, дил-дилдан пушаймонлик, иккинчиси, тилдаги узр ва кейингиси, ёмонликлардан халос бўлиб, ёмонлар ва мунофиқлардан алоқани узмоқ. Ҳукамолардан бирининг қайд этишича, «Кимда ким пушаймонликка етмасдан аввал истиғфор этса, билмасдан Оллоҳ ила истиҳзо этиш демакдир». Аммо самимий ва ҳақиқий истиғфор тез ёки осон эришиладиган иш эмас. Шу маънода Робиа ал-Адабиянинг сўзлари эътиборга молик: «Бизнинг истиғфоримиз яна бир қанча истиғфорга муҳтождир. Яъни: истиғфоримизнинг фалокатидан халос бўлмоқ учун яна бир неча маротаба талаб этишга мажбурмиз...»

Ҳақиқий тавбакорлар — маҳзунликдан — куч, синиқликдан — бутунлик, таслимиятдан — зафар топгувчилар. Улар тавбани — тавбасизликка қарши қўйишаркан, тўғриликни кашфу каромат мақомига етказганлар. «Оллоҳнинг шундай қуллари борки,- дейди Зунуни мисрий,-улар гуноҳ дарахтларини кўз ўнгларида ўстириб, тавба ёшлари ила суғорурлар. Бундан пушаймонлик ва маҳзунлик майдонга келур.

Тавба туйғуси кучайган сайин, инсоннинг ўзига танқидий муносабати ортади. Гуноҳ ва гумроҳликларини тарк қилмасдан тавба остонасига томон одим ташлайди. Зеро, гуноҳнинг тарихи — ҳамиша ўтмиш ва кечмишдир. Шу боис тавба —йўл қўйилган хато ва содир этилган гуноҳлардан надомат чекишни шарт қилиб қўяди. Бу эса айни пайтда қилинажак ёки бўлажак хатоларнинг олдини олиш чораси ҳамдир. Тавбага суянган, тавбани гўзал ахлоқни камол топтириш чароси деб билган одам ҳеч вақт умидсизликка эрк бермайди, жаҳолат чоҳига қуламайди. Чунки у фосиқлар — фисқу фужурдан, олчоқлар — таъмадан тавба эшитганда бу дунёнинг ишлари нечоғлик яхшиланиб, илгарилашини чуқур фаҳмлайди. У худбинликдан ботинан тавба қиларкан, «Ёмонликдан ҳазар қилмоқ авомнинг тавбаси, Ўзидан ўзлигин поклаш хослар тавбаси», эканлигига заррача шубҳаланмайди.

Тасаввуфий китобларда уч турли тавбадан баҳс этилган. Булар — тавбаи куфр, яъни куфрдан қайтмоқ. Тавбаи фасоқ — ёмон сўз, ёмон ишлардан кечмоқ. Ҳақдин ўзга ҳаммасидан қайтиш — бу комиллар ва авлиёлар тавбаси.

Алишер Навоийнинг «Насоимул муҳаббат» асарида Ҳомиш бинни Абдуллоҳ отлиғ суфий ҳаётидан шундай бир воқеа нақл этилган:»... Ҳишомға вахшате ва ҳайбате етиштиким, бир йил намоздин қолди ва эл ани такфир қилурлар эрди. Бу хабар масжиди жомеъ машойихиға етди. Барча анинг қошиға бордилар ва Ибни Саъдони Муҳаддис ҳам бирга эрдилар. андин сўйдиким, мени тонирмусен? Деди: Манга бир неча хасталик юзланур ва намозға монелъ бўлур. Дедиким, «Қандай касаллик?» Ул жавоб бермади. Шайх Абу Абдуллоҳ Ҳафифдин сўрдиларки, сабаб не эрдики, Ҳишом намоз ўқимас эрди. Дедики, ғайб мунолааси қилур эрди. Ғайб ҳаёти анга ғолиб бўлди. Ҳайрат мақомиға тушти ва зоҳир аъмолидин ўзни четта тортди. Бир куни машойих Ҳишомга дедиларки, эшитиббизки, сен мушоҳадаға машғулсан. Ҳар ким мунга қойил бўлса, тавба қилмоқ керак ё ани адаб қилмоқ керак. Ҳишом деди: Манга тавба талқин қилинг. Талқин қилдилар. Янаги кун машойих қошиға келиб дедиким, тонуғ бўлингким, мен тунов кун қилган тавбадан тавба қилдим. Машойих қўпуб, ани судраб, масжиди жомеъдан чиқардилар».

Толиб ва соликлар содир бўлмиш кечаги гуноҳлари учун тавба-тазарру эшитган. Зоҳидлар — ўтаётган айни кунлари учун. Ориф ва сўфийлар эса ҳам бу дунё, ҳам нариги дунё учун тавба қилганлар. Зоҳид ва одиблар тавба қилишаркан, жаннат бахти, жаннат роҳатини кўзлашган. Сўфий ва ориф зотлар Оллоҳ ишқи ва висоли матлабида ҳамма нарсадан умид узишган. Улар ўзликдан кечган йўлчидурки, шунинг учун ориф ва анбиётга тавба эҳтиёжи йўқдир. Акс ҳолда «ман»ликнинг мавжудлиги эътироф этилган. Ҳошом бинни Абдуллоҳнинг «Тавбадан тавба қилдим», дейишининг туб сабаби ана шу. Алишер Навоий рубоийлариба қилдим», дейишининг туб сабаби ана шу. Алишер Навоий рубоийларидан бирида:

Гар қилса киши қилиб гуноҳе тавба,
Ул журмға бўлса узрхоҳи тавба.
Қилмоқ неча гоҳ журму гоҳи тавба,
Бу журм ила тавбадан, тавба,

деганда ҳам айни шу ҳақиқатни ёқлаган.

Хуллас, «тавба — Ҳақдан нажот тилаш вақти келгани, бандасининг нафсга тобе, бўлишни тарк этганидир». Бу вақт — шубҳа ва гумон булутларининг тарқатиш, таъма ва ҳаром эшикларининг ёпилиш вақти. Бу — такаббурликдан сесканиш, шайтоний ҳаётдан қочиш ва ғафлатдан узоқланишнинг муқаррарлашуви. Бу — тасодифан эмас, балки аниқ бир сабаб ва кучли руҳоний эҳтиёждан туғилажак юксак ҳолат эрур. Тавбанинг ҳосияти беҳисоб. Бунда унинг айниқса, парҳезкорлик ва тақводорлик ҳолига кенг йўл очишини эслатиш лозим. Чунки вараъ мақомини эгаллашни истаган киши, албатта, тилини ғийбатдан поклаши, уятсизликнинг ҳар қандай кўринишидан, албатта, қочиши шарт бўлган. Шунингдек, кўзни ҳаромдан тийиш, дил ва тўғрилигига мутлақ содиқлик, нафсу ҳавога берилмаслик, илм ва маърифатга интилиш — булар ҳам вараъ соҳибининг зиммасидаги ахлоқий мажбуриятлар саналмиш.

Ҳақ аҳлининг ишонч-эътиқодига кўра, нафсоний ҳаётдаги кўп ишлардан кечикиш ёки уларни кечиктириш мумкин. Аммо тавбакорликдан кечикмаслик керак. Луқмони ҳакимнинг ўғлига насиҳат тарзида айтилган қуйидаги сўзлари ҳам, аслида тавбани кечиктирмасликка даъватдир: «Ўғлим, тавбани кечиктирма. Чунки ўлим кутилмаганда келур. Кейин тавба қилурман деган, икки катта таҳлика ўртасида қолур. Биринчиси, айланиб, бошқа ҳеч пайт поклана олмайдиган бўлур. Иккинчиси, хасталик ва ўлимнинг тезлашувидирки, қалбнинг покланишига фурсат бермас. Шунинг учун хабарда, «Жаҳаннам аҳли азобларининг кўпи тавбанинг кечикишидандур», дейилган».

Тасаввур тарихи — маълум бир маънода, тавба ва истиғроф тарихи. Тавба ва тавбакорлик — тасаввуфий ахлоқнинг тамалини белгилайди. Буни билган, тушунган киши, надомат ва пушаймонлик бесамар иш эмаслигига осон иқрор бўлади. Ахир, тавбада сабрнинг шукиҳи, тавозенинг ҳаловати, ҳилмнинг латофати мужассам. Тавбадан туғилажак хотиржамлик — заминдай вазмин, осмондай дахлсиз ва ҳеч бир таҳлика ёки қўрқув таъсир ўтказа олмайдиган хотиржамлик. Оллоҳга муҳаббат эҳтиёжидан юзага келган тавба тафаккур, маърифат ва муроқабанинг юксалишига ҳамиша ижобий таъсир ўтказган. Аҳмад яссавийнинг «Тавбасизлар бу дунёга қуллиу кулфати жуда аниқ таърифлангандир. Дарҳақиқат, сўфийликда билим ва маърифат, энг аввало, тавба зиёсидан қайноғланган. Шунинг учун кибр, манманлик, тангдиллик, ҳосидлик, риёкорлик тасаввур дунёсидан хориждаги иллатлардир.

Аксарият тариқат арбоблари учун тавба ўзига хос бир тўхтам жойи. Улардаги янги руҳоний ҳаёт ва сайри сулук йўли ана шу жойдан бошланади.

Нақлга кўра, Абдуллоҳ Муборак бир канизак ишқига мубтало бўлибди. Ва бир қиш кечаси тонг оттунча маъшуқа девори олдида ўтирибди. Устига эса қор ёғаверибди. Бироқ у ҳеч нимани сезмабди. Вақтида намоз ўқиш ҳам хотирдан кўтарилибди. Кун ёришгач, у ўз ҳолини идрок айлаб, ўзига ўзи дебди: «Эй Мубораkнинг номуборак ўғли, уят сенга, агар имом намозда бирор сурани узунроқ қироат қилса, толиқиб, телбаланасан. Лекин ўзинг нафсинг ҳавоси учун мундоғ азоб тортарсенки, қийинчилигидан хабаринг йўқтур». Дили бу ғуссадан вайрон бўлган Абдуллоҳ Муборак барча ишдан тавба қилиб тариқатга юз бурган экан

Абу Усмон Мағрибийнинг тавбасига дахлдор воқеа бундан-да, ғаройиб. Мағрибийнинг ҳикоя қилишича, унинг бир ити бўлиб, у билан Жазоирда ов қилиб юрган экан. Бир ёғоч косада эса доимо сут солиб ичаркан. Кунлардан бирида одатдагидек шу косадан сут ичмоқчи бўлибди. Шунда ит изтироб ила ғингший бошлабди. Косани ерга қўйибди. Сўнг яна сутни ичмоқ учун уни қўлга олибди. Бу гал ит кўпроқ ҳуриб, унга ҳамла қилишга ўтибди. Коса яна ерга қўйилибди. Хуллас, бу иш яна икки маротаба такрорланибди. Охири идишдаги сутни ит ичган экан, зум ўтмай шишиб, йиқилиб ўлибди. Маълум бўлишича, сутдан ичган илон унга заҳрини тўккан экан. «Итдин ул вафо кўргачки, ўзин манга фидо қилди, қиладурғонлардин тавба қилиб, бу тариқин ихтиёр қилдим», дейди Мағрибий. Тариқат соҳиблари ҳаёти ва кашфу кароматлари ёритилган рисола ёки маноқибларда бундай мисолларни кўп учратиш мумкин. Ва уларнинг деярли барчасида «тавба-бахтсизлик йўлининг охири, тўғрилик йўлининг бошланиши» эканлиги таъкидланган.

Бани исроил фарзандларидан бир йигит йигирма йил ибодат ила машғул бўлибди. Кейин куфру исён қилибди. Бир куни ойнага қараб сочу соқол оқарганини кўргач, йигирма йиллик гуноҳлар учун надомат чекиб дебди: «Илоҳо, йигирма йил сенга итоат эттим. Мана йигирма йилки, сенга исён айларман. Ё Раб, санга юз бурсам ва тавба қилсам тавбамни қабул қилурмисан?» Ушанда унга ғайбдан, «Бизга ижобат эттинг, биз сени қабул эттик. Бизни тарк қилдинг, биз ҳам сени тарк қилдик. Исён эттинг, сенга муҳлат бердик. Не замон бизга йўналсанг, биз ҳам сени қабул қилурмиз». — деган садо етиб келибди.

Олам фарзанди хатосиз яшай олмайди. У фариштамас — мутлақ бегуноҳлик мақомига кўтарилмоғи мушкул. Гуноҳ дардини торта-торта, хато тўқайларида адаша-адаша у руҳий ва фикрий ҳаётини изга солади. Нафс ва ҳасад — мана шу икки шайтоний ғанимга баҳолу қудрат қарши тура билган кишигина тавба тотини билиши мумкин. Валилардан бири Шайтонга, «Одам фарзандини қандай мағлуб қилишингни менга кўрсат», деганда Иблис «Мен ғазаб, кин, ҳавою ҳавас ҳолатида инсоннинг ёқасига ёпишурман», деб жавоб берган экан. Демак, ҳойи ҳавас, манманликни йироқ ташлаш, нафси баднинг жиловини қўлга олиш, сабру бардош ила луқмаи қаноат этиш, кин ва ғазабдан ҳазар айлаш — тавба — тазарррунинг бош шартларидан саналади.

Иброҳим ҲАҚҚУЛ

МАВСУМ ЯКУНЛАНДИ:

Олдинда Осиё кубоги ва олис-олис танаффус

- «Навбаҳор» — чемпион
- «Нефтчи» — Кубок эгаси
- «Нефтчи», МҲСК — чемпионат совриндорлари
- Олег Шацких ва Жаъфар Ирисметов чемпионатнинг моҳир тўпурарлари
- «Динамо» (Урганч) ва АСК — Келгуси йили биринчи лигада.
- «Зарафшон» ва «Чилонзор» учун Олий лига дарбозалари очиқ. «Прогресс» ҳалақит бермаса бас.
- Ўзбекистон футболи. Навбатдаги марра — Бирлашган Амирликлари.

Бас, статистика етади... Негаки, сўнгги вақтда барчамиз чиройли ўйин томоша қилиш ўрнига, статистика билан овора бўляпмиз. Аввалига Тожикистон терма жамоаси. Сўнг, ким чемпион? Ким навбатдаги кубок соҳиби, деган саволлар.

Саволлар... Инсон бор экан, албатта саволлар ҳам бўлади.

ЮКСАЛИШ

Сўзсиз, бу йилги биринчилик — «Навбаҳор» ники! Бу — юксалиш. Зотан, биринчи бор ягона, доимий олтин медаль совриндори ўз ўрнини ўзга жамоага берди. Ниҳоят, томошабинларда «Нефтчи»ни биринчи ўриндан силжитиш мумкинлигига ишонч ҳосил бўлди. Албатта, олтин медалга даъвогарлар ва соҳибларнинг кўпайиши футболимизнинг тараққиётидан далолат беради. Қолаверса, футболимизда бир қанча моҳир ўйинчилар пайдо бўлаяптики, бундан фақат қувониш даркор. Зафар Мусабоев, Олег Шацких, Жаъфар Ирисметов, Ойдинбек Алиев, Дилмурод Назаров, Сайдулло Турсунов, Дмитрий Мараховский, Шуҳрат Раҳмонқулов — бу футболимизнинг бугуни ва айни пайтда эртасидир. Бундай ёш, иқтидорли футболчиларнинг ўз жамоаларининг ҳақиқий сардорларига айланиши, янги авлод вужудга келаётганидан далолат берадики, буни алоҳида қувонч билан яна бир карра таъкидламасак бўлмас.

ДЕПСИНИШ

Яна бир ойдан сўнг, старт оладиган Осиё кубоги мусобақаларидан олдин шу сўзни эслатиш ноўрин. Аслида пессимист бўлмасамда, негадир бу борада мени айнан шу кайфият тарк этмайди. Қандай тарк этсин, XII Осиё ўйинларидан сўнг терма жамоамизнинг чемпионга хос бирон бир ўйинини кўрмаган бўлсам?! Душанбедаги Тожикистон терма жамоасидан 0:4 мағлубият, олимпиячиларимизнинг Қозоғистон жамоасига қарши бефойда ўйинлари, Қатордаги ёшларимизнинг айтиб бўлмайдиган ҳисобдаги мағлубиятлари, устига-устак кучли жамоаларимиз — «Нефтчи» ва «Навбаҳор»нинг Осиё клублари мусобақаларидаги бирин-кетин мағлубиятлари... Яна ким билади, дейсиз.

Келинг, яхшиси, фолбинликни йиғиштириб, якунланган футбол мавсумига қайтайлик.

ЧЕМПИОН ВА ЧЕМПИОНЛИККА ДАЪВОГАРЛАР

«Навбаҳор», албатта ушбу биринчиликнинг ҳақиқий ғолиби. Жамоанинг йил бўйи бир текис ўйин кўрсатиб, даъвогарларнинг ҳеч бирига имкон қолдирмагани ва муддатидан олдин Олтин медал соҳиби бўлгани бунинг далилидир.

Қолганлар-чи? Тўғри, «Нефтчи» бу йил ўз мухлисларини унчалар қониқтирмади. Ўтган биринчиликларнинг барчасида ғолиб чиққан фарғоналиклар бу йил муддатидан олдин имкониятни бой беришди. Яхшики, кубок ғолиби бўлишиб, мухлисларига анча далда берди. Шунга қарамай, жамоа барча имкониятларни ишга солди дейиш мумкин. Бу йилги «Нефтчи»дан бундан ортиғини кутиб ҳам бўлмасди-да. Энг кучли ўйинчиларидан айрилиш жамоанинг ярасига туз сепгани ҳеч кимга сир эмас. Тан олиш керак, Андрей Фёдоров, Эдуард Мамотовларнинг ўрнини босиш осон эмас. Хайриятки, Эдуард Мамотов бугун ҳарқалай бошқа жамоада бўлса, ҳам, муҳими, ўзимизда тўп сураяпти. Лекин, Фёдоровга нисбатан Ўзбекистон футбол федерацияси бирон бир нарса ўйлаб топмагани таажубланарли...

Қолганлар-чи? Чамаси, бундан икки йил бурун Испания биринчилигида Ла- Корунья шаҳрининг «Депортиво» жамоаси пешқадам бўлганида «Барселона» жамоасининг ўша даврдаги мураббийси Йохан Кройфф: «Улар пешқадам бўлишлари мумкин. Лекин ғолиб бўлиб туғилишмаган», — деган эди. Шундай бўлган ҳам. Олтин медални сўнгги паллада «Барселона» илиб кетди. Биздаям шундай бўлаяпти, шекилли. МҲСК ва «Нурафшон» жамоаларига иккинчи даврада қандайдир «заряд» етишмаяпти... «Нурафшон» ҳақида икки оғиз сўз. Менимча, ўтган йилги футбол федерациясининг жамоага нисбатан адолатсизлиги, ўйинчиларга қаттиқ таъсир этди шекилли, дастлабки «Нурафшон» аста-секин аввалги мавқеини йўқота бошлади. Ахир, Урганчнинг «Динамо» жамоасига 0:3 ни «Машъал»га 0:4 га ютқазганини қандай изоҳлаш мумкин?

Ушбу жамоалар ўртасида фақатгина «Дўстлик»нинг ўйини барчани қувонтирди. Унинг бу йилги ўйини соғлом муҳитга эга кучли жамоа вужудга келганидан далолат беради.

Яхшини кўрсанг, ёмонни унутасан деганларидек, хайриятки, «Пахтакор» сўнгги паллада мамлакат футболи финалида иштирок этиб, ўзини бир мунча оқлагандай бўлди.

СЎНГГИ ПОҒОНА ҚАҲРАМОНЛАРИ

Ёдингизда бўлса, ўтган йиллар Урганчнинг «Динамо» жамоаси муддатидан аввал Олий лигага йўлланма олган эди. Бу йил-чи? Бу йил ҳаммаси тескари бўлди.

Ўз ўзидан савол туғилади. Келгуси йили хоразмликларнинг аҳволига яхши ниятлар билан Олий лигага чиқиш учун астойдил кураш олиб бораётган «Зарафшон» ва «Чилонзор» жамоалари тушунмасмикан? Ҳатто, бу икки йил ичида олий лигага йўлланма олган «Машъал», «Косонсой» жамоалари бошқа жамоалар учун «очко»га хизмат қилишмаяптимиканлар?

Хўш нима қилиш керак?

ТАКЛИФ

Менимча, Олий лигадан биринчи лигага тушиб чиқувчилар учун бошқача йўл қўллаш керак. Яъни ҳозиргидек Олий лигадаги 15-16 ўринлар ўрнига биринчи лигадан 1-2 ўринлар ўтиши билан бир қаторда, 13-14 ўринни эгаллаган жамоалар билан қуйи табақадаги 3-4 ўринни эгаллаган жамоалар ўзаро ўтиш турнирида иштирок этишсин. Сўзсиз биринчи лигадагилар учун қўшимча имконият яратилса, Олий лига жамоаларидаги баъзи бир ўртамиёначилар ҳам ҳаракатга келади.

Яна бир таклиф, биринчи лига жамоалари сонини кескин камайтириш керак. Ушбу жамоалар бир йил ичида шунча кўп ўйин ўтказишадики (52та), дам олиш у ёқда турсин, ҳатто машғулот ўтказишлари учун ҳам вақт йўқ.

Уларнинг сони лоақал 20 тани ташкил этиши зарурдир.

Мана шундай гаплар. Бу ёғини вақт кўрсатади.

Нодир СУБҲОНОВ
«Туркистон» мухбири

ВОДИЙДА ЯНА БАЙРАМ

Чемпионат якунланганини билан, ҳали футбол тугагани йўқ эди. Бу йил сўнгги бор жонли футбол томоша қилишдан бебаҳра қолишни истамаганлар кўпчилик экан, «Нефтчи» ва «Пахтакор» ўртасидаги кубок учун финал ўйинига 20.000 дан ортиқ томошабин ташриф буюрди. Водийликлар байрамга-байрам уланишини жуда-жуда хоҳлашарди («Навбаҳор» чемпион, «Нефтчи» кубок эгаси бўлса ёмонми?»), Тошкент жамоаси мухлислари эса «Пахтакор»нинг 40 йиллик тантанасига муносиб совға кутишарди. Демак, ҳар томонлама имконият тенг, «Пахтакор»да ўз майдони ютуқ бўлгани билан, Маҳмуд Тўрахўжаевнинг «сариқ» касаллиги жамоада бироз тарқоқлик уйғотди. «Нефтчи»ни билмадигу, «Пахткор» ўйин услубини ўзи хоҳлаганидек эмас, имконияти етганча ташкил қилди. Бу ўз таъсирини кўрсатмай қолмади, энг муҳими, Бозоров ва Назаров бир нечта хавфли имкониятни қўлдан бой беришди. Бу ерда Филлиповнинг чиройли ўйинини ҳам алоҳида қайд этиш лозим. «Нефтчи»да ҳам қарши ҳужумлар самарали якунлангани йўқ. «Пахтакор»чи Бугало ва айниқса, Рўзимовлар маҳорат кўрсатишди. Агар ўйин натижасига келадиган бўлсак, биллур соврин кучли жамоага насиб этиши керак эди. Шундай ҳам бўлди. Ўзи ҳар икки йилда бир, тўғрироғи, жуфт йиллари финалдаги иккинчи жамоа тасодифий бўлмоқда. Темирйўлчи (92), Янгиер (94). Энди улар орасига «Пахтакор» ҳам қўшилди. Ахир чиндан ҳам «Пахтакор» муносиб эмас эди-ку бу мукофотга. Агар «Нефтчи» енгилганда, тошкентликлар яна-да эркалаб кетишарди. Бу йилги мавсум уларга жиддий дарс бўлади, деб ўйлаймиз ва хоҳлаймизки, келгуси йилдан бу каби эркаликлар бошқа такрорланмас. Ҳар ҳолда, ижарадаги бир йил тамом бўлди, янги уйга эса янги «Пахтакор» кириб бориши керак.

«Нефтчи» терма жамоасини чин дилдан биллур соврин билан қутлаймиз, ўйиннинг таҳлили қилиб, олди-қочди гапларга берилганимиз учун эса сизлардан узр сўраб, қуйидаги жадвални эътиборингизга ҳавола қилмоқчимиз. Футболимиз жаҳон стандарти даражасига кўтарилмоқда, демак, унинг таҳлили ҳам ҳар томонлама етук, қисқа ва мукаммал бўлиши керак. Дастлабки уринишларимиз билан танишинг!

Аваз БЕРДИҚУЛОВ

«Пахтакор» Биринчи бўлим	«Пахтакор» Иккинчи бўлим	кубок финали	«Нефтчи» Биринчи бўлим	«Нефтчи» Иккинчи бўлим
0(0)	0(0)	гол	0(0)	0(0)
2(0)	3(2)	бурчак тўпи	7(2)	5(1)
18(5)	13(2)	жарима тўпи	12(2)	12(4)
15(2)	9(5)	аут	14(5)	11(1)
2(0)	3(0)	Дарвозага зарба	0(1)	2(1)
1(0)	1(2)	огоҳлантириш	3(0)	1(0)
0(0)	3(1)	ўйинчи алмаштириш	0(2)	2(1)
1(1)	6(4)	ўйиндан ташқари ҳолат	1(2)	1(0)
0(0)	0(0)	пенальти	0(0)	0(0)
44(40)%	60(52)%	ўйинни бошқариш	56(60)%	40(48)%
4		ўйиндан кейинги пенальти	5	

(қавс ичида қўшимча вақт натижалари кўрсатилган).

ФУТБОЛ — МИЛЛИОНЛАР СЕВГАН ЎЙИН

Жаҳон футболи

ҚОРЕЯДА ОЧИЛАДИ, ЯПОНИДА ЁПИЛАДИ

Якшанба куни Швейцариянинг Цюрих шаҳрида Жаҳон футбол федерациялари ассосиацияси — ФИФАнинг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди. Унда 1998 йили Францияда ва 2002 йил Корея ва Японияда бўлиб ўтадиган Жаҳон биринчиликларининг ўтказиш муддатлари эълон қилинди. ФИФАнинг қарорига мувофиқ Францияда бўлиб ўтадиган биринчилик 1998 йил 10 июнь куни Парижда айнан шу санага бағишлаб курилаётган «Стад де Франц» ўйингоҳида очилади.

Мусобақанинг ёпилиш маросими 12 июль куни худди шу стадионда бўлиб ўтади.

2002 йилги жаҳон биринчилигининг очилиш маросими Кореянинг Сеул шаҳрида, ёпилиш маросими эса Японияинг пойтахти Токиода ўтказилади. Ушбу мусобақага иккала мамлакатнинг терма жамоалари мезбон сифатида саралаш мусобақаларисиз иштирок этишади.

МАКЕДОНИЯ ҒАЛАБАСИ

Осиё мамлакатлари қитъа кубогининг финал босқичида иштирок этиш учун тайёргарлик кураётган бир пайтда. Европа мамлакатлари 1998 йил Жаҳон биринчилиги саралаш мусобақаларининг навбатдаги тур ўйинларида ўтказишди.

Жумладан, ўтган якшанба куни ўтказилган учрашувларда қуйидаги натижалар қайд этилди.

Лихтенштейн — Македония 1:11, Грузия — Англия 0:2, Германия — Шимолий Ирландия 1:1, Россия — Люксембург 4:0, Голландия — Уэльс 7:1, Хорватия — Греция 1:1, Польша — Молдавия 2:1, Озарбайжон — Венгрия 0:3, Швейцария — Норвегия 0:1, Австрия — Латвия 2:1, Шотландия — Швеция 1:0, Югославия — Чехия 1:0, Туркия — Сан-Морино 7:0, Ирландия — Исландия 0:0, Албания — Арманистон 1:1.

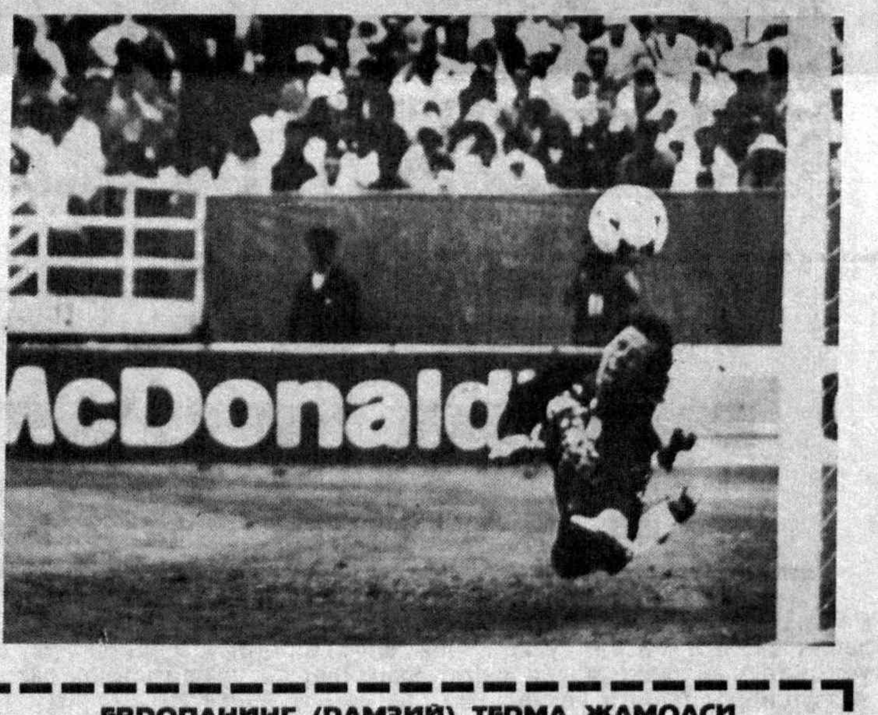

ЧЕМПИОНАТ ЯКУНЛАНДИ, АММО ЧЕМПИОН НОМАЪЛУМ

Россия чемпионати якунланди. Барча жамоалар турнир жадвалидан ўйинига яраша ўринларга эга бўлишди. Бироқ ҳанузгача олтин ва кумуш медал соҳиблари аниқлангани йўқ. 72 тадан очко тўплаган Владикавказнинг «Алания» ва Москванинг «Спартак» жамоалари ғолиблик учун қўшимча учрашув ўтказишлари зарур. Ушбу учрашув 16 ноябрь куни Санкт-Петербург шаҳрида ўтказилади. Биринчи биринчиликда бизда ҳам шундай қилинганда қанийди?!

РОМАРИО: «Испаниядаги саргузаштларга чек қўймоқчиман»

1994 йил жаҳон чемпионатининг қаҳрамони бразилиялик Ромарио бир йиллик танаффусдан сўнг Испанияга қайтиб келган эди. Эндиликда у «Барселона»ни «Валенсиян»га алмаштирди. Бироқ бу галги Испанияга саёҳат кўпга чўзилмади, шекилли, футбол юлдузи яқин орада ўз Ватанига қайтишни режалаштирмоқда.

ЕВРОПАНИНГ (РАМЗИЙ) ТЕРМА ЖАМОАСИ

Европа футбол журналистлари ассоциацияси йилнинг рамзий терма жамоасини аниқлади. У қуйидагича кўринишга эга.

Дарвозабон: Кёпке (Германия)

Ҳимоячилар: Зеедорф, Райзингер, Ропалд Де Бур (ҳаммаси Голландия) Ярни (Хорватия)

Ярим ҳимоячилар: Бобан (Хорватия), Савичевич (Югославия), Поборжский (Чехия).

Ҳужумчилар: Клинсманн (Германия), Ширер (Англия), Шукер (Хорватия).

Жаҳонгир ТЎЛҚИН ўғли тайёрлади

НЕМИСЛАРГА ҚЎРҚОҚЛИК ЯРАШМАЙДИ

Бугунги суҳбатдошимиз — 96 йилнинг энг зўр футболчиси деб эътироф этилиши мўлжалланаётган Оливер БИРХОФФ. Тўғри, уни майдондаги маҳоратига қараб эмас, балки керакли пайтда урган голига қараб шу номга муносиб топиш керак. Ахир, аллақачон Оврўпо чемпионлигини нақд деб ўйлаган чехларнинг умидини чиппакка чиқарган ҳам, 2600 граммлик Анре Делоне кубогининг тақдирини ҳал қилган ҳам Оливернинг 30 июндаги икки голи бўлдида! Хуллас, Оврўпо биринчилигини Жаҳон чемпионати орасидаги 2 йиллик танаффусда зерикиб қолмайлик, десангиз «тилло бола»нинг нима билан шуғулланаётгани сизни қизиқтириши табиий. Шундай экан, марҳамат.

Мақоланинг муҳим маълумоти:

Оливер Бирхофф — 1968 йил 1 май куни КарлсРЭУ (ФРГ)да туғилган. Лақаби — Олли, беш ойдан бери эса «тилло бола» деб чақиришмоқда. Бўйи 191 сантиметр, оғирлиги 85 килограмм. Маълумоти олий — Френ-Уни Хаген университетини тугатган. Ҳозир Удине (Италия)да яшайди. Уйланмаган. Рақами 20.

— *Оливер, аввало янги лақаб муборак. Оврўпо биринчилигида илк бор қатнашганингизга қарамай, чемпион деган номга эришдингиз. Бу жамоанинг ютуғими, ё кўпроқ тасодифми (финалдаги 2 тўпга ишора қилаяпман)?*

— Менимча тасодиф. Лекин жамоамиз чиндан-да бошқалардан анча кучли эди, айниқса Чехлардан.

— *Февралдан бери Германия терма жамоасида ўйнаяпсиз. Айтингчи, оддий жамоадаги ўйин билан терма жамоада тўп суриш орасида фарқ борми?*

— Ҳа, терма жамоа учун кўпроқ натижа муҳим. Гўзал футбол ўйнамоқчи бўлсангиз, терма жамоага қўшилмаганингиз маъқул.

— *Оврўпо биринчилигида гуруҳингиздаги ҳар бир рақиб бир мартадан чемпион бўлиб улгурган эди. Бу сизларни қўрқитмадими?*

— Йўқ, кимки қўрқса, ўзини енгилдим деб ҳисоблайверсин. Немисларга қўрқоқлик ярашмайди.

— *Сизнингча, кимни барча давраларнинг энг зўр футболчиси дейиш мумкин?*

— Албатта, Пелени.

— *Унда энг зўр тренер ким?*

— ...

— *Қайси рангни ёқтирасиз?*

— Кўк.

— *Нега?*

— Тагимиздаям, тепамиздаям шу ранг. Асосий рақибимиз ҳам шу рангда кийинади (Италия). Шунинг учундир.

— *Терма жамоадаги биринчи ўйинингиз эсингиздами?*

— Ҳа, 21 фераль 1996 йил. Портода Португалия билан ўйнаб, 2:1га енгган эдик.

— *Ёшлар терма жамоасида ҳам ўйнаганмисиз?*

— Ўйнаганман. 1988 йилдан 89 йилгача 10 марта майдонга тушиб, адашмасам 7 та гол урганман, лекин булар нимага керак?

— *Саволни фақат мен бераман.*

— Тушундим, узр.

— *Маълумотингиз олий экан, мутахассислигингиз қанақа?*

— Ишлаб чиқаришни ташкиллаштирувчи иқтисодчиман.

— *Ота-онангиз ҳақида икки оғиз.*

— Отам Рольф Бирхофф, «RVE Power» компанияси бошқаруви аъзоси бўлиб ишлайди. Онамнинг исми Сильвия.

— *Футболдан бошқа яна нимага қизиқасиз?*

— Гольф, теннис ўйнайман. Соатларни коллекция қиламан.

— *Майдондаги ҳаракатингизни кузатувчилар бир талай, буни биламиз. Лекин майдондан ташқарида сиз билан ким «шуғулланади»?*

— Иккита менеджерим бор. Германияда — Хайни Ҳрулер ва Италияда — Клаудио Паскалин.

— *Сиз ҳақингизда уларнинг фикри қанақа?*

— Айтишларича, ҳаётда ҳаққоний ва очиқкўнгиллилигимга қарамай жуда ҳам талабчан эканман. Футболда техникамни заиф дейишади. Бу тўғри. Лекин бош билан эркин ўйнашимни, майдонни яхши кўра билишимни ҳам яширишмайди, мақтаб қўйишади.

— *Майдондаги асосий ўрнингиз қаер?*

— Албатта ҳужум.

— *Машинангиз борми?*

— Ҳа. «Панче Дельта» маркали автомобилим бор. Бўш қолсам, ўшанда шаҳар айланишни ёқтираман.

— *Жаҳон чемпионатида ким ғолиб чиқади деб ўйлайсиз?*

— Мен башоратчи эмасман.

— *Суҳбат учун раҳмат. Ўқувчиларга тилакларингиз.*

— 1998 йилгача соғ-омон бўлинглар, Францияда биз гўзал футбол кўрсатамиз. Тилакка келсак, футбол ўйнаб турившин.

Хорижий матбуот материаллари асосида тайёрланди.

Футболдан ташқари

ТАЙСОННИНГ КУРАГИ ЕРГА ТЕГДИ

Бутун жаҳон оммавий- ахборот воситалари якшанба куни оғир вазнда профессионал бокс бўйича жаҳон чемпиони Майк Тайсоннинг Эвендер Холлифилд билан бўлган финал курашидаги мағлбуиятини сенсация сифатида баҳолашмоқда. Сенсациянинг сабаби эса унинг мағлубияти эмас, балки нокаутга тушганидир.

БИРИНЧИ РАКЕТКА КИМ?

Жаҳон теннис ассоциацияси 1996 йилнинг энг кучли теннисчиларини аниқлади. Эндиликда теннис квалификациясида Томас Мустер (Австрия), Пит Сампрас (АҚШ), Евгений Кафельников (Россия) биринчи уч ўринни эгаллашмоқда.

ОЛИЙ ЛИГА

МУСОБАҚА ЯКУНИЙ ЖАДВАЛИ

	У	Ю	Д	М	Т-Н	О
«Навбаҳор»	**30**	**23**	**5**	**2**	**88-23**	**74**
«Нефтчи»	**30**	**23**	**3**	**4**	**72-30**	**72**
«МҲСК	**30**	**18**	**8**	**4**	**80-41**	**62**
«Дўстлик»	30	17	4	9	52-38	55
«Нурафшон»	30	15	5	10	52-39	50
«Пахтакор»	30	15	3	12	50-30	48
«Трактор»	30	12	6	11	46-43	42
«Навруз»	30	11	8	11	44-51	41
«Атласчи»	30	11	3	16	48-62	36
«Данамо» (С)	30	11	1	18	36-46	34
«Янгиер»	30	10	3	17	43-55	33
«Сўғдиёна»	30	9	5	16	42-58	32
«Косонсой»	30	9	3	18	32-61	30
«Машъал»	30	8	4	18	28-64	28
«Динамо» (У)	**30**	**8**	**3**	**19**	**36-67**	**27**
АСК	**30**	**4**	**7**	**19**	**29-70**	**19**

ТЎПУРАРЛАР

Жаъфар ИРИСМЕТОВ («Дўстлик»)	**° 23**
Олег ШАЦКИХ («Навбаҳор»)	**° 23**
Ойдинбек АЛИЕВ («Атласчи»)	— 22
Рустам ДУРМОНОВ («Нефтчи»)	— 20
Зафар МУСАБОЕВ («Навбаҳор»)	— 17
Ойбек УСМОНХЎЖАЕВ (МҲСК)	— 15
Мухтор ҚУРБОНОВ (МҲСК)	— 15
Нуъмон ҲАСАНОВ (МҲСК)	— 14
Фарид ХАБИБУЛИН («Дўстлик»)	— 14

БИРИНЧИ ЛИГА

49-ТУРДАН КЕЙИНГИ ВАЗИЯТ

	У	Ю	Д	М	Т-Н	О
1.»Зарафшон»	**47**	**36**	**6**	**5**	**104-34**	**114**
2.»Чилонзор»	**47**	**32**	**11**	**4**	**110-36**	**107**
3. «Прогресс»	47	30	9	8	108-51	99
4. «Шаҳрихон»	48	29	7	12	85-39	94
5. «Темирйўлчи»	47	28	7	12	71-57	91
6. «Навбаҳор-2»	47	27	7	13	100-55	88
7. «Динамо-Насаф»	47	26	5	16	77-54	83
8. «Металлург»	47	23	6	18	67-50	75
9. «Тўқимачи»	48	23	6	19	93-80	75
10. «Истиқлол»	47	18	16	13	65-48	70
11.»Боғдод»	47	20	8	19	67-66	68
12.»Кимёгар»	47	20	6	21	73-71	66
13.»Зафар»	48	20	6	22	70-75	66
14. «Ситора»	47	19	8	20	81-90	65
15.»Гулистон»	47	18	9	20	75-67	63
16. «Гиламчи»	47	18	7	22	47-62	61
17. «Тегирмончи»	47	17	8	22	72-83	59
18. «Букалик»	47	16	11	20	56-72	59
19. «Олтинкўл»	48	16	10	22	73-90	58
20. «Норин»	47	17	5	25	76-84	56
21. «Шуртан»	47	16	7	24	59-70	55
22. «Орол»	47	16	7	24	53-79	55
23. «Роҳат»	47	15	9	23	70-94	54
24. «Ғазалкент»	47	15	8	24	41-64	53
25. «Ҳисор»	48	8	5	35	49-124	29
26. «Диёр»	47	7	8	32	40-96	29
27.»Ёшлик»	47	4	4	39	30-141	16

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ

Навбатчи муҳаррир: Нодир СУБҲОНОВ,
навбатчи: Назокат УСМОНОВА.

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 36-56-58, 33-95-97;
хатлар бўлими — 36-54-64;
тижорат бўлими — 33-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 36-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 36-58-93, котибият — 36-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32—уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Реклама ва эълонлар учун тел.: 33-95-97, 33-79-69

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0635.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 8913.
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти — 20.30
1 2 3 4 5 6